

IV. SĄDOWNICTWO

A. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. Kodeks karny.

Art. 2. Przy ocenie względności ustaw kwestia środków zabezpieczających nie ma znaczenia, skoro § 4 art. 2 k. k. nawet przy stosowaniu dawnej ustawy pozwala na stosowanie; środków zabezpieczających według przepisów nowej ustawy. (17 III 1936 3 K 300/36).

Art. 20. Urzędnik, będący co do granic swej „władzy” w mniemaniu, iż w danym zakresie działa prawnie, pozostaje w błędzie określonym w § 1 art. 20 k. k., a nie w błędzie z § 2 art. 20 k. k., przy przestępstwie bowiem „przekroczenia władzy” pojęcie prawne „władza” należy do istoty czynu. (20 IV 1936 3 K 100/36).

Art. 21. Sprawca może odpowiadać za usiłowanie popełnienia przestępstwa przy przekroczeniu granic obrony koniecznej. Okoliczność bowiem, że sprawca działa w celu odparcia zamachu, np. za pomocą użycia nadmiernego środka, nie wyłącza, że chce on popełnić przestępstwo. (29 X 1936 2 K 931/36)

Art. 22. Stan wyższej konieczności przewidziany w art. 22 k. k. wtedy jedynie może mieć miejsce, gdy sprawca działa w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa, które nie wynikało z winy osób, przeciwko którym skierowane zostało występne działanie. (17 IV 1936 1 K 1490/35).

Art. 23. Działanie może nie być początkiem wykonania stanu przestępnego, aby w duchu przenikającego k- k. subiektywizmu być usiłowaniem; wystarcza bowiem, jeżeli działanie sprawcy tylko prowadziło bezpośrednio do urzeczywistnienia wyraźnie w umyśle sprawcy zarysowanego zamiaru. (16 III 1936 2 K 2279/35).

Art. 31. Zasada art. 31 § 1 k. k. wzięcia za podstawę wymiaru kary łącznej „kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa”, obowiązuje i wtedy, gdy już istnieje co do niektórych czynów wyrok łączny, prawomocność jego jednak nie uprawnia sądu, który ma wydać następny wyrok łączny, do niebrania pod uwa-

gę kar, wymierzonych z osobna za każde zbiegające się przestępstwo przez ten sąd, który wydał ów prawomocny wyrok łączny.

Prawomocność kary łącznej poprzedniego wyroku ma to znaczenie, że następny wyrok łączny, dołączając dodatkowo osądzone czyny, nie może wymierzyć kary łącznej niższej od prawomocnie wymierzonej kary łącznej, sąd może jednak wymierzyć karę nie tylko wyższą, lecz i taką samą, mimo dołączenia innych dodatkowo osądzonych czynów.

Zbieg przestępstw tego samego rodzaju, o ile były popełnione przed wydaniem pierwszego wyroku, skazującego za jedno z tych przestępstw, nie może być uważany za poprzednią karalność, lecz za okoliczność, świadczącą o ujemnej wartości sprawcy i może stanowić nawet podstawę do traktowania go jako przestępcę zawodowego lub z nawyknięcia. (6 II 1936 3 K 1810/35).

Art. 36. W wypadku zbiegu ustaw wyższego rzędu, gdy czyn oskarżonego podpada pod dwa lub więcej przepisów ustawy karnej, z których jeden wymaga skargi oskarżyciela prywatnego, a drugi — surowszy — skargi oskarżyciela publicznego, sąd nie może wszcząć sprawy bez skargi oskarżyciela publicznego; to samo zachodzi w wypadku, gdy sąd już na rozprawie, rozpoznając skargę oskarżyciela prywatnego o czyn ścigany z oskarżenia prywatnego, uzna, że czyn ten podpada również i pod przepis surowszy, wymagający jednak ścigania z urzędu. (12 III 1936 2 K 2118/35).

Art. 54. Ustawa nie przewiduje zależności wymiaru kary od przewagi okoliczności łagodzących lub obciążających, nie nadaje też cech większej lub mniejszej doniosłości poszczególnym okolicznościom, pozostawiając ocenę ich ważności swobodnej ocenie sądu orzekającego. (21 IV 1936 3 K 416/36).

Art. 61. 1. Uzasadnienie odmowy zastosowania warunkowego zawieszenia kary jedynie tym, iż oskarżony dopuścił się przestępstwa z niskich pobudek (np. z chęci zysku) stanowi istotną obrazę art. 379 k. p. k. w związku z art. 61 k. k. (24 II 1936 2 K 1916/36).

2. Postanowienia art. 2 pr. o wyk. odnoszą się również i do kar, wymierzonych za wykroczenia z art. 98 ustawy o państw. podatku przemysłowym.

Brak przepisów w k. p. k., wykluczających stosowanie warunkowego zawieszenia kary w postępowaniu karno-administracyjnym, nie uprawnia do stosowania go wbrew innym przepisom, a to art. 2 pr. o wyk.

Stosowanie warunkowego zawieszenia do kary zastępczej w trybie art. 550 k. p. k., orzeczonej w myśl poszczególnych przepisów Prawa o wykroczeniach, nie jest ustawowo dopuszczalne. (2 III 1936 3 K 2430/35).

Art. 97. Wejście w porozumienie przestępne w rozumieniu przepisów art. 97 i 93 k. k., a więc i przystąpienie do porozumienia takiego, może wyrazić się nie tylko przez formalne przystąpienie do niego, ale również i przez udział w jego działalności bez formalnej do niego przynależności, przy czym udział ten wyrazić się może w szczególności przez okazywanie bezpośredniej pomocy innym osobom, do porozumienia takiego należącym (13 I 1936 1 K 1038/36).

Art. 111. Przepis art. 111 k. k. chroni Papieża przed zniewagą i gwałtem. (20 III 1936 2 K 164/36).

Art. 127. Pod pojęcie znieważenia podpada w jakikolwiek sposób wyrażona chęć poniżenia chronionego art. 127 k. k. przedmiotu i będzie nim też wyraźne zaprzeczenie autorytetu władzy lub urzędu. (30 III 1936 3 K 195/36).

Art. 129. Użycie siły fizycznej przez funkcjonariuszów P. P. jest z mocy art. 14 i w warunkach tego artykułu rozp. Prez. Rzplitej z 6 marca 1928 r. Dz. Ust. poz. 27/31 o Policji Państw, dopuszczalne i nie może stanowić bezprawnej napaści, skoro jedynie formalne a nie materialne uprawnienie do czynności urzędowej decyduje o charakterze czynności jako prawnej. (27 IV 1936 3 K 428/36).

Art. 132. Przepis art. 24 pr. o ustr. adwokatury ((Dz. Ust. poz. 733/32) stwarza przywilej dla zawodu nie zaś dla stanu adwokata, za czym adwokat sam, jako strona, ponosi odpowiedzialność karną na zasadach ogólnych.

Zarządca przymusowy (art. 663 § 2, 770 § 1, 3, 755, 759 kpc.) nie jest w sprawie stroną ani jej zastępcą, lecz organem sądu egzekucyjnego, którego zniewaga mogłaby podpadać pod przepis art. 132 k. k., o ileby ustalono, że wydarzyła się podczas pełnienia obowiązków zarządu przymusowego, a nie tylko w związku z ich pełnieniem. (16 III 1936 3 K 2165/35).

Art. 133. 1. Uczestnik pogoni za zbiegłym, podejmujący pościg na wezwanie pełniącego obowiązki służbowe urzędnika, jest osobą przybraną przez urzędnika i pozostaje pod ochroną art. 133 k. k. przed atakiem w czasie niesienia tej pomocy, jak i z powodu jej nieniesienia. (28 IV 1936 3 K 240/36).

2. Przepis artykułu 133 k. k., jako chroniący interes publiczny, udziela ochrony prawnej urzędnikowi „podczas pełnienia obowiązków służbowych”, co jest pojęciem szerszym niż pojęcie wykonywania poszczególnych czynności służbowych, to też urzędnik korzysta z ochrony także w czasie bezpośrednio przed wykonywaniem poszczególnych czynności i po ich wykonaniu, np. czynna napisać na urzędnika, gdy bezpośrednio po zakończeniu czynności urzędowej opuszcza miejsce urzędowania. (26 X 1936 3 K 1305/36).

Art. 134. Dyspozycja art. 134 k. k. obejmuje po stronie składanego obietnicą udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej wszelkie przekształcenie legalnej czynności władzy w czynność bezprawną, a zatem zarówno przypadki nakłonienia właściwej osoby do załatwienia niesłusznej sprawy, jak i nakłonienia do uskutecznienia czynności, do której świadomie dla sprawcy dany urzędnik nie był uprawniony, choćby istota czynności rzeczowo nie zawierała w sobie bezprawie, np. skłonienie funkcjonariusza policji do uskutecznienia orzeczonej eksmisji, do czego uprawniony był jedynie komornik sądowy. (20 III 1936 1 K 1399/36).

Art. 140. Uprzedzenie strony w procesie cywilnym, że powinna zeznawać prawdę, przepisane w § 3 art. 323 k. p. c. nie jest równoznaczne z uprzedzeniem o karalności za fałszywe zeznanie (por. art. 329 k. p. c.), wobec czego w razie zeznania w tych warunkach Przez stronę świadomie nieprawdy, czyn jej nie podpada pod kwalifikację art. 140 k. k. (28 X 1936 2 K 930/36).

Art. 149. Sankcja z art. 149 k. k. ma zastosowanie także wtedy, gdy zamach został skierowany przeciw osobie, która będzie dopiero wezwana przez władzę w charakterze świadka. Charakter świadka przydaje pewnej osobie już sama okoliczność, streszczająca się w spostrzeżeniu przez nią pewnego faktu, a nie dopiero zawezwanie tej osoby przez władzę do złożenia świadectwa. (20 III 1936 1 K 18/36).

Art. 197. Decydującym dla powstania związku małżeńskiego i jego mocy prawnej jest nie sporządzenie aktu, lecz sam fakt udzielenia ślubu w warunkach przez prawo wymaganych. (20 III 1936 1 K 1366/35).

Art. 208, 209. Przez „ułatwianie” cudzego nierządu należy rozumieć stworzenie konkretnej sytuacji, z której pewna osoba korzysta w celu dokonania czynu nierządnego. Tym, między innymi, różni się przestępstwo z art. 208 k. k. od przestępstwa z art. 209 k. k. (20 III 1936 1 K 1321/35).

Art. 209. Dla bytu przestępstwa z art. 209 k. k. nie jest konieczne, by osoba wyzyskiwana znajdowała się w stanie zależności od sprawcy i by sutenerstwo było wyłącznym lub głównym źródłem dochodów sprawcy. (3 III 1936 1 K 62/36).

Art. 225. Związek przyczynowy istnieje, jeżeli działanie sprawcy było choćby tylko jedną z przyczyn wywołania skutku przestępnego, chociażby w wywołaniu tego skutku współdziałały inne, niezależne od sprawcy przyczyny, np. wadliwe leczenie, chorobliwy stan pokrzywdzonego itp. (30 IV 1936 1 K 225/36).

Art. 227. O współzuciu, któreby uzasadniało zastosowanie art. 227 k. k., może być mowa tylko w wypadku, gdy sprawca przeko-

nany jest o tym, że osoba, żądająca śmierci cierpi tak silnie, iż ze względu na jej cierpienia śmierć stanowi dla niej raczej dobrodziejstwo i że tylko śmierć może ją od tych cierpień wybawić. (24 II 1936 2 K 2240/35).

Art. 240. Dla bytu przestępstwa z art. 240 k. k. nie jest niezbędne, aby z bezpośredniego indywidualnego działania danego osobnika, przyłączającego się do bójki, wynikły jakiegokolwiek skutki. (31 III 1936 2 K 2396/35).

Art. 242. Sprawca przestępstwa z art. 242 k. k. nie może działać z zamiarem spowodowania śmierci, stwarzając zaś niebezpieczeństwo dla życia, może nawet działać z zamiarem przeszkodzenia powstaniu skutku z art. 225 k. k. (29 IV 1936 3 K 354/36).

Art. 250. Dla zastosowania art. 250 k. k. konieczne jest ustalenie, czy i jaka zbrodnia lub występki składały się na treść groźby sprawcy. (27 II 1936 3 K 1236/35).

Art. 251 i 261. Do istoty przestępstw z art. 251 i 261 k. k. należy rzeczywiste zmuszenie pokrzywdzonego do działania, przewidzianego odpowiednio w tych artykułach. Jeśli rzeczywiste zmuszenie nie nastąpiło, zachodzi usiłowanie. (20 III 1936 1 K 18/36).

Art. 252. Umowy ograniczające prawo jednostki do swobodnego w rozumieniu art. 252 k. k. dysponowania swym mieszkaniem, są nieważne.

Przez „wdarcie się” według art. 252 k. k. należy rozumieć wszelkie bezprawne przedostanie się do miejsc w przepisie tym wymienionych wbrew jawnej lub dorozumianej woli osoby uprawnionej do dysponowania nimi. (17 III 1936 3 K 2218/35).

Art. 254. Nie można utożsamiać czy włączać tajemnic zawodowych technicznych i handlowych przedsiębiorstwa (art. 10 ustawy z 2 sierpnia 1926 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Dz. Ust. z r. 1930 poz. 467) w zakres tajemnic prywatnych, chronionych przez art. 254 k. k., w którym chodzi w zasadzie o obowiązek zachowania tajemnicy, z jaką osoba wykonywająca zawód lub funkcję publiczną, albo jej pomocnik, zapoznali się wskutek wykonywania zarządu lub funkcji w odniesieniu do osoby postronnej, korzystającej dobrowolnie z ich usług czy też podlegającej przymusowo ich czynnościom. (16 IV 1936 2 K 2474/35).

Art. 255. 1. Oświadczenia, składane w uzasadnieniu lub obronie praw, a do takich należą i zawiadomienia o przestępstwie złożone przed właściwą władzą, posiadają charakter prawny, co w zasadzie pozbawia ich cech przestępstwa, nawet jeśli przedmiotowo zawierają one zniesławienie. (30 IV 1936 2 K 18/36).

2. Dla istoty dokonanego zniesławienia wystarcza możliwość narażenia na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska,

zawodu lub rodzaju działalności bez względu na to, czy ta możliwość obejmowała większą lub mniejszą liczbę osób i czy przeistoczyła się w fakt dokonany — utratę zaufania. (20 III 1936 2 K 164/36).

3. Dla bytu występku z art. 255 k. k. niezbędne jest istnienie osoby trzeciej, wobec której dokonano pomówienia; za trzecią osobę nie może być uznana osoba, której ten sam zarzut hańbiący dotyczy. (9 III 1936 2 K 2242/35).

Art. 259. Użycie siły fizycznej nie jest równoznaczne z użyciem przemocy w rozumieniu art. 259 k. k. (24 II 1936 2 K 2237/35).

Art. 262. 1. Nie stanowi przywłaszczenia z art. 262 k. k. rozporządzenie cudzym mieniem na zaspokojenie pretensji wierzyciela właściciela tego mienia, bądź wierzyciela osoby mającej prawa do części tego mienia, np. w charakterze współnika. (2 IV 1936 2 K 2344/35).

2. Ściganie) z powodu przywłaszczenia sobie przez sprawcę mienia powierzonego mu przez osobę najbliższą nie wymaga wniosku przewidzianego w § 5 art. 262 k. k., jeśli mienie powierzone nie jest własnością osoby najbliższej. (29 IV 1936 3 K 534/36).

3. Cel, na który mienie zostało powierzone, jest obojętny dla istoty przestępstwa z art. 262 k. k. Przywłaszczenie nie traci cech przestępstwa z tego jedynie powodu, że przywłaszczone mienie zostało powierzone sprawcy w celu nielegalnym lub nawet przestępnym. Powierzenie oskarżonemu pieniędzy, np. na przekupienie urzędnika, nie pozbawiało przywłaszczenia tych pieniędzy znamion przestępstwa z § 2 art. 262 k. k. (17 III 1936 1 K 1046/35).

4. Gdy niezwrócenie pobranego cudzego mienia jest skutkiem uprzedniego zużycia go, za moment dokonania przywłaszczenia należy uważać moment zużycia mienia, nie zaś moment niezwrócenia go. (2 IV 1936 1 K 14/26).

Art. 263. Uszkodzenie własnego mienia i nakłanianie do tego czynu nie stanowi przestępstwa, chyba że sprowadza niebezpieczeństwo powszechne z art. 215 k. k. (28 IV 1936 3 K 523/36).

Art. 264. Okoliczność, że wola pokrzywdzonego przy zawieraniu oszukańczej transakcji jest wolna, nie wyłącza znamion oszuka. (12 III 1936 3 K 2308/35).

Art. 269. Działanie na szkodę nie jest identyczne z jej wyrządzeniem, wystarcza spowodowanie niebezpieczeństwa szkody, przy czym niebezpieczeństwo jest wiadome sprawcy, a szkoda jest objęta jego zamiarem, choćby ewentualnym. (9 I 1936 3 K 1638/35).

Art. 274—278. Określenie przedmiotu działania, tj. wierzyciela w dyspozycjach art. 274—278 k. k. w liczbie mnogiej, nie ozna-

cza, żeby przestępstw tych nie można było popełnić w stosunku także i do jednego wierzyciela. (16 III 1936 2 K 2275/35).

Art. 286. 1. Nadużycie przez urzędnika zaufania, które jest podstawą każdego publiczno-prawnego stosunku służbowego, jest samo przez się działaniem na szkodę interesu publicznego, gdyż podrywa autorytet danego urzędu publicznego. (13 III 1936 2 K-2201/35).

2. „Działanie na szkodę” w rozumieniu art. 286 k. k. nie identyfikuje się z pojęciem spowodowania niepowetowanego uszczerbku materialnego, lecz polegać może także na mniejszej rentowności kapitału, zmniejszeniu możliwości jego upłynnienia itp., a nawet na samym tylko zmniejszeniu bezpieczeństwa majątku. (23 III 1936 2 K 2274/35).

3. Środki odwoławcze przeciw czynnościom urzędnika nie wykluczają ścigania urzędnika za przekroczenie władzy przy spełnianiu tych czynności ze szkodą interesu publicznego lub prywatnego.

Formalna niemożność zaskarżenia czynności urzędnika w drodze procesowo-cywilnej nie czyni prawną czynności przestępnej. (27 II 1936 2 K 2021/35).

4. Funkcjonariusze przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” należą do kategorii, wymienionych w art. 292 k. k.

Odpowiedzialność zastępcy agenta pocztowego za przywłaszczenie sobie pieniędzy skarbu pocztowego lub za inne nadużycie władzy mu poruczonej zleceniem agenta pocztowego należy oceniać według art. 286 i nast. k. k. (29 IV 1936 3 K 534/36).

5. Opieszałość lub niedokładność w urzędowaniu może uzasadniać odpowiedzialność dyscyplinarną, lecz nie jest równoznaczna z winą nieumyślną w rozumieniu § 2 art. 14 k. k. w związku z art. 286 § 3 k. k., wymagającą ustalenia stosunku świadomości sprawcy do powstałych skutków jego czynu. (20 V 1936 3 K-496/36).

Art. 287. 1. Urzędnik, który, dopuściwszy się nadużycia władzy, wystawia następnie dokument, zawierający potwierdzenie nieprawdy, celem ukrycia dokonanego nadużycia władzy, narusza, niezależnie od art. 286 k. k., także art. 287 k. k., przy czym pomiędzy obydwoma tymi przestępstwami zachodzi stosunek zbiegu realnego z art. 31 k. k. (7 V 1936 2 K 289/36).

2. Przestępstwo z art. 287 k. k. jest przestępstwem pokrewnym przestępstwu z art. 192 k. k., od którego różni się jedynie tym, że podmiotem jego jest urzędnik działający w zakresie swego urzędowania. (7 V 1936 2 K 289/36).

3. Poświadczenie przez urzędnika nieprawdy podpada pod przepis art. 287 k. k. zarówno wówczas, gdy poświadczenie to sta-

nowi samoistny dokument, jak i wówczas, gdy stanowi ono integralną część innego dokumentu, byleby tylko poświadczona okoliczność miała znaczenie prawne i byleby dany urzędnik był uprawniony do stwierdzenia tego rodzaju okoliczności. (5 III 1936 2 K 2351/35).

4. Okoliczność, że urzędnik poświadczył nieprawdę pod wpływem swoich przełożonych, nie pozbawia jego czynu znamion umyślności. (5 III 1936 2 K 2351/35).

5. Nieosiągnięcie przez urzędnika, poświadczającego nieprawdę, zamierzonej korzyści materialnej nie daje podstawy do uznania jego czynu za usiłowanie. (5 III 1936 2 K 2351/35).

Art. 291. Żołnierz jest zawsze na służbie i w każdej chwili obowiązany jest wykonywać rozkazy władzy przełożonej, niezależnie jakiego działu zarządu wojskiem one dotyczą. Oficer, przynależny do służby liniowej, dopuszczając się oszustw na tle gospodarki pułkowej, dopuszcza się tych czynów w związku z urzędowaniem. (5 III 1936 1 K 70/36).

Stefan Bleszyński

Prokurator Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I- USTAWODAWSTWO, OBOWIĄZUJĄCE NA OBSZARZE CAŁEGO PAŃSTWA

Ustawa z 18 XII 1919 o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. Ust. poz. 7 i tekst jednolity Dz. Ust. 1933, poz. 734)

Art. 16. Pracownik otrzymujący za pracę w godzinach nadliczbowych wynagrodzenie ryczałtem nie może za powyższą swoją pracę dochodzić żadnego dalszego wynagrodzenia czy to na podstawie powyższej ustawy, czy też według norm dotyczących umowy o pracę. (16 X 1936 — C III 1044/36). (Li)

Ustawa z 29 X 1920 o spółdzielniach (Dz. Ust. 1934 poz. 495)

Art. 17 ust. 2. Jeżeli przyjmie się nawet, że słowo „to” nie odnosi się do słów „przy deklarowaniu udziałów” w ust. 1, to z użycia w ust. 2 słowa „deklarowanie”, które jest określeniem prawniczym i ma treść podaną w ust. 1, wynika, że do deklaracji należą wszystkie istotne szczegóły wymienione w art. 1, które nie stają się zbędnymi przez to, że członek deklarujący dalsze udziały należy do spółdzielni. (23 XI 1936 — C III 18/35). (Li)

Art. 26. Wykluczenie ma skutek z końcem roku obrachunkowego, w którym zostało uchwalone, nawet wówczas, gdy członek został zawiadomiony o wykluczeniu dopiero w roku następnym. Przepis § 130 k. c. odnoszący się do oświadczeń woli nie może w zakresie art. 26 mieć zastosowania. Na podstawie późniejszego zawiadomienia może jednak członek przez odwołanie się do walnego zgromadzenia lub przez powództwo w sądzie powszechnym spowodować uchylenie uchwały stanowiącej wykluczenie. (14 IX 1936 — C III 1386). (Li)

Art. 54. Z brzmienia p. 3 tego artykułu wynika, że wierzytelność, którą spółdzielnia uważa za nieściągalną, nie podlega zamieszczeniu w bilansie, przy czym rozstrzygnięcie kwestii, czy dana wierzytelność jest ściągalna, czy też nie, pozostawione jest samej spółdzielni, skrępowanej tylko w tym kierunku, że o ile wierzytelność została prawomocnie zasądzona i przeprowadzona egzekucja nie dała w ciągu dwóch lat skutku, to spółdzielnia nie może jej w bilansie wykazać i musi ją odpisać na straty. (10 XII 1936 C I 559/36). (Św)

Art. 65, 78 i 79. Likwidatorowie spółdzielni, ustanowieni przez sąd rejestrowy, są uprawnieni nawet jeszcze przed przymusowych wprowadzeniem ich w czynności likwidatorów wypowiedzieć pracownikowi spółdzielni umowę o pracę. (25 VIII 1936 — C U 1005/36). (Db)

a) Konstytucja z 17 III 1921 (Dz. Ust. poz. 267); b) Konkordat pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską z d. 10 II 1925 (Dz. Ust. poz. 501)

Art. 113 (a), art. IV (b). Orzeczenie sądu duchownego w sprawie małżeńskiej nie ma skutków cywilnych i nie może być uznane przez Państwo, jeżeli sąd duchowny przekroczył granice swej jurysdykcji określonej w ustawie państwowej. Dlatego przy rozważaniu kwestii ważności i cywilnych skutków małżeństwa w razie powołania się strony na wyrok sądu duchownego należy badać, czy sąd duchowny działał w granicach zastrzeżonej sądom duchownym ustawami państwowymi jurysdykcji. (13. XI 1936 — C III 120/36). (Li)

Rozp. Prez. Rzplitej z 14 V 1924 o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. Ust. 1925 poz. 213)

§ 1. Do należności, która powstała w Rosji i która nie podpadała pod przepisy ustawy z 29 IV 1920 o przerachowaniu zobowiązań rublowych na marki polskie, rozporządzenie waloryzacyjne nie

ma wprost zastosowania, nie wyłącza to jednak możliwości zwaloryzowania takiej wierzytelności z zastosowaniem poszczególnych postanowień rozporządzenia waloryzacyjnego przez analogię. (2 XII 1936 — C I 676/36). (Św)

§ 5. W przypadku, gdy niektóre lokale w nieruchomości są najmowane przez współwłaścicieli tejże z tytułu najmu, który nie jest wyłączony spod przepisów ustawy o ochronie lokatorów, za dochód, osiągany z komornego, określonego na podstawie ustawy o ochr. lok., należy uważać tylko tę część wartości użytkowej danego lokalu, wynikającej z zastosowania stawek ustawy o ochronę lokatorów, która przekracza przypadającą na udział danego współwłaściciela część określonej w tenże sposób wartości użytkowej wszystkich lokali w nieruchomości. (16 X 1936 — C I 3007/35) (Św)

§§ 5 i 6. Okoliczność, że suma pożyczona, co do której dłużnik udzielił zabezpieczenia hipotecznego na swej nieruchomości, wniesiona została do hipoteki dopiero po wejściu w życie rozporządzenia waloryzacyjnego, nie wyklucza zastosowania przy przechowaniu tej sumy § 5 czy 6 rzeczzonego rozporządzenia, gdyż pod te przepisy, a nie pod § 11 rozporządzenia waloryzacyjnego podpada ona, będąc sumą hipoteczną. (16 VII 1936 — C I 3049/35). (Św)

§11 ust. 4. Gdy za pożyczoną sumę nabyty został sam plac bez budynków, stanowiących już przed tym własność nabywcy, zmiana wartości tych budynków nie może mieć wpływu na miarę przerachowania długu, która winna być uzależniona od wartości samego placu, tylko w nim bowiem tkwią pieniądze wierzyciela. (9 X 1936 — C I 3041/35).

§ 17 ust. 9. W myśl tego przepisu przerachowanie wkładów oszczędnościowych, złożonych w spółdzielniach, nie może nastąpić w mierze niższej niż przerachowanie kapitałów spółdzielni udziałowego, zasobowego, społecznego i specjalnych i winno być dokonane w ten sposób, że kapitał własny spółdzielni, za który uważa się przewyżkę aktywów nad pasywami po przeszacowaniu jednych i drugich według przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 25 VI 1924 o bilansowaniu w złotych (Dz. Ust. poz. 542 § 3 tego rozp. i § 7 rozp. Min. Skarbu z 1 VII 1924 Dz. Ust. poz. 612), bez wliczenia do pasywów wyżej wymienionych podlegających przerachowaniu kapitałów i wkładów, zostaje rozdzielony stosunkowo pomiędzy te kapitały oraz wkłady, wyrażone w kwocie, otrzymanej w wyniku przeliczenia odnośnych sum według pełnych stawek skali § 2 rozp. walor.; jeżeli jednak powyższe kapitały spółdzielni przewartościowane w powyższy sposób, nie dorównują połowie tych

kapitałów, przerachowanych w pełni, wkłady oszczędnościowe podlegają tylko przeliczeniu według kursu 1 zł = 1 800 000 mk. (10 XII 1936 — C I 559/36). (Św)

Art. 43. Obywatel czesko-słowacki nie może w drodze przerachowania swej wierzytelności, opiewającej na korony austriacko-węgierskie, zabezpieczonej hipotecznie na położonej w Polsce nieruchomości, otrzymać sumy wyższej niżby uzyskał w Polsce wierzyciel, będący obywatelem polskim. (7 I 1936 — C II 1932/35). (Db)

Prawo wekslowe z 14 XI 1924 (Dz. Ust. poz. 926)

Art. 8. Zarządca przymusowy nie jest uprawniony do zaciągania na imię dłużnika zobowiązań wekslowych według swego swobodnego uznania na cele zagospodarowania majątku, oddanego w zarząd przymusowy. (8 IX 1936 — C II 1060/36). (Db)

Art. 70. Przedawnienia z art. 70 nie może wystawca weksłu przeciwstawić osobie, która z grzeczności weksel w charakterze akceptanta podpisała, następnie w terminie płatności go wykupiła i dochodzi przeciwko wystawcy weksłu zwrotu wypłaconej sumy. (17 IX 1936 — C II 831/36). (Db.)

Rozp. Prez. Rzplitej z 30 XII 1924 o dostosowaniu uposażenia pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych (Dz. Ust. poz. 1073).

§ 1. Do pborów płatnych członków zarządu i pracowników związków komunalnych mają zastosowanie ogólne zasady obliczenia pborów funkcjonariuszów państwowych, zawarte w art. 3—7 ustawy z 9 X 1923 o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. Ust. poz. 924), które w § 1 rozporządzenia z 30 XII 1924 są wyliczone, natomiast inne szczegółowe przepisy pomienionej ustawy, a w tej liczbie przepisy art. 63 w związku z art. 40, dotyczące uposażenia nauczycieli szkół powszechnych i wychowawczyń ochronek, do pracowników związków komunalnych nie mają zastosowania. (8 VII 1936 — C I 2812/35). (Św)

Ustawa z 2 VIII 1926 o prywatnym prawie międzydzielnicowym

Do stosunków, które zaistniały przed wejściem w życie powyższej ustawy, nie mogą być stosowane jej przepisy nawet w drodze analogii. Stosunki te rozpoznawane być muszą według zasad prawa międzynarodowego prywatnego, obowiązującego wówczas w trzech dzielnicach. W b. dzielnicy pruskiej o właściwym prawie dla zobowiązań decydowała przede wszystkim wyraźna lub domniemana wola stron. (23 X 1936 — C III 888/36). (Li)

Ustawa z 2 VIII 1926 o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji

Art. 1. Okoliczność, że kształt, rozmiary i powierzchnia pewnego towaru, jako przedmiotu ogólnego użytku, nie mogą być chronione w drodze znaków towarowych, nie wyklucza ochrony tego towaru ze stanowiska zwalczania nieuczciwej konkurencji, jeżeli kształt, rozmiary i powierzchnia są dla towaru charakterystyczne do tego stopnia, że publiczność może uważać je za środek indywidualizujący dany wytwór pod względem pochodzenia. (23 X 1936 — C III 245/36). (Li)

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 13 IV 1927 o Komunalnych Kasach Oszczędności (Dz. Ust. poz. 339)

Art. 9 p. 7 i art. 24 p. 7. Współdłużnicy wekslowi mogą być przez zarząd Komunalnej Kasy Oszczędności zwolnieni od odpowiedzialności solidarnej za dług wekslowy, mimo że statut Kasy zawiera przepis, iż pożyczek wekslowych Kasa udziela tylko za przyjęciem solidarnej odpowiedzialności prócz wystawcy jeszcze przez dwie osoby. (1 X 1936 — C II 1083/36). (Db)

Rozp. Prez. Rzplitej z 16 III 1928 o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. Ust. poz. 323)

Art. 25. O ile umowa zbiorowa nie zawiera specjalnych warunków co do trybu zwolnienia pracowników i terminów wypowiedzenia, zwolnienie pracownika, który się zgodził pracować na warunkach umowy zbiorowej, może nastąpić, pomimo wygaśnięcia umowy zbiorowej wskutek jej wypowiedzenia, nie inaczej jak z zachowaniem przepisów o wypowiedzeniu, wyłożonych w art. 25 rozp. c umowie o pracę pracowników umysłowych bądź w art. 10 rozp. o umowie o pracę robotników. (9 IX 1936 - C I 687/36). (Św)

Rozp. Prez. Rzplitej z 29 XI 1930 o Kodeksie postępowania cywilnego (Dz. Ust. 1932 poz. 934)

Art. 2. Odpowiedzialność urzędnika komunalnego za uchybienia służbowe wobec związku komunalnego opiera się na §§ 88 do 91 II pruskiego powszechnego prawa krajowego. Jakkolwiek roszczenia, mające swe źródło w tej odpowiedzialności, posiadają charakter publiczino-prawny, to jednak dopuszczalność drogi prawnej dla roszczeń tych wysnuć należy z rozporządzenia 24 I 1844 (zbiór ust. prusk. str. 521). (29 I 1937 - C III 2873/36). (Li)

Art. 3. 1. Stosunek właściciela udziału netto-brutto do właściciela kopalni ropy może być przedmiotem żądania skargi o ustalenie. (26 V 1936 — C II 355/36). (Db)

2. Żądanie pozwu, aby sąd ustalił, że pozwani obowiązani są zapłacić powodowi cyfrowo oznaczoną kwotę z odsetkami, połączone z wnioskiem o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności, nie jest żądaniem ustalenia, lecz żądaniem świadczenia. (28 IX 1936 — C II 1046/36). (Db)

Art. 19. W sprawach o rozwiązanie umowy najmu poczytuje się za czas sporny ten przeciąg czasu, który według umowy, a w braku umowy, według art. 390 kod. zob. potrzebny jest do wypowiedzenia najmu. Obojętną jest przy tym rzecz, czy lokal podlega czy nie podlega ochronie lokatorów. (4 XII 1936 — C II 2065/36, 10 XII 1936 — C II 1733/36, 22 XII 1936 — C II 2762/36 i C II 2912/36). (Db)

Art. 22. Sąd drugiej instancji — przy niezmienionych okolicznościach sprawy — nie jest powołany do zmiany oceny wartości przedmiotu sporu, dokonanej przez sąd pierwszej instancji. (16 VI 1936 — C II 516/36). (Db)

Art. 40. 1. Pozew z § 951 austr. kod. cyw. o wydanie przedmiotu darowizny celem uzupełnienia zachowku nie podpada pod przepisy art. 40 o miejscowej właściwości! sadu. (16 VI 1936 — C II 521/36). (Db)

2. Pozew z art. 288 kod. zob. o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną wobec wierzyciela należy wytoczyć według właściwości ogólnej, jeżeli nie łączy się z nim dochodzenie prawa rzeczowego na nieruchomości. (20 VIII 1936 — G II 788/36).

W razie jednak połączenia dochodzenia wpisu prawa rzeczowego na nieruchomości z żądaniem uznania czynności dłużnika za bezskuteczną, pozew należy wytoczyć wyłącznie przed sąd miejsca położenia nieruchomości. (4 XII 1936 — C II 1723/36). (Db)

Art. 51, 55, 443 p. 1, 486, 503 § 1 p. 3, 5. Kwestię wyłączenia sędziego polubownego normuje k. p. c. w art. 486 oddzielnym przepisem w tym sensie, że sędzia polubowny nie jest nigdy wyłączony już mocą samej ustawy, jak to ma miejsce w wypadkach art. 54 k. p. c, lecz że wyłączenie sędziego polubownego następuje tylko przez stronę, za czym zastosowanie może mieć wyłącznie art. 55 k. p. c. Skutkiem tego okoliczności wymienione w art. 54 k. p. c. nie mogą uzasadnić zastosowania art. 503 § 1 p. 5, lecz dopiero pominięcie uzasadnionego wniosku z art. 55 usprawiedliwić może uchylenie wyroku sądu polubownego na podstawie art. 503 § 1 p. 3 k. p. c. i wyłączenie sędziego polubownego nie może być po raz pierwszy podniesione w drodze skargi opartej na przepisie art. 503 § 1. (8 II 1937 — C III 1254/35). (Li)

Art. 101 i nast. W razie umorzenia postępowania z przyczyn, które powstały dopiero w jego toku, rozróżnić należy przyczyny polegające na woli lub winie powoda oraz przyczyny niezależne od jego woli. W pierwszym przypadku koszty procesu ponosi powód, w drugim powód zobowiązany jest do zwrotu kosztów tylko wtedy, gdy pozwany nie dał przyczyny do wytoczenia sprawy. (27 X 1936 — C III 1408/36). (Li)

Art. 109, 341. W razie wydania orzeczenia z art. 341 k. p. c. Postanowienie w przedmiocie kosztów zapisać może dopiero w orzeczeniu kończącym postępowanie co do wysokości roszczenia powoda, w myśl bowiem art. 101 k. p. c. zobowiązana do zwrotu kosztów jest strona przegrywająca sprawę. Chodzi więc o przegranie ostateczne i całkowite, o jakim wyrok z art. 341 k. p. c. nie orzeka. W tych warunkach nawet wyrok Sądu Najwyższego oddalający skargę kasacyjną na wyrok uznający roszczenia za słuszne co do zasady nie kończy sprawy w instancji w rozumieniu art. 101, 109 § 1 k. p. c, a gdy obowiązek ponoszenia kosztów zależny jest od ostatecznego wyniku sprawy i k. p. c. nie zawiera przepisów na wzór § 97 niemieckiej u. p. c, który obciążał kosztami stronę przegrywającą środek prawny bez względu na to, jak kształtował się ostateczny wynik procesu, to orzeczenie o kosztach jest w myśl art. 109 § 2 k. p. c. niedopuszczalne. (29 I 1937 — C III 2047/36). (Li)

Art. 141. Jeżeli na wezwanie sądu do zaopatrzenia pisma w podpis; adwokata adwokat nie poprzestaje na złożeniu swego podpisu, lecz wnosi własne pismo, to może uchodzić ono za nowe tylko w częściach zawierających nowe okoliczności albo nowe podstawy kasacyjne, o ile zaś ogranicza się ono do przedstawienia w poprawionej formie tych samych okoliczności, które strona przytoczyła w formie mniej poprawnej, to pismo nie może ani w części być uważane za nowe i stanowi dopuszczalne według art. 141 k. p. c. uzupełnienie. (27 XI 1936 — C III 46/36). (Li)

Art. 141, 363 § 3. Przepis art. 363 § 3 nie wyłącza uzupełnienia braków w myśl art. 141 k. p. c. (4. XII 1936 — C III 51/36) (Li)

Art. 185. Skierowanie wniosku o sporządzenie wyroku z uzasadnieniem na piśmie do niewłaściwego sądu nie może, jako zawinięcie pełnomocnika, być zaliczone stronie, jeżeli adwokat występujący za stronę nie przedłożył w myśl art. 89 k. p. c. ani pełnomocnictwa, ani substytucji, brak ten bowiem powoduje nieważność czynności adwokata (art. 409 p. 2 k. p. c). (41 1937 — C III 691/36). (Li)

Art. 198. Zawieszenie postępowania nie stanowi przeszkody do rozpoznania wniosku o przyznanie prawa ubogich ani nie uzasadnia

podstawy oddalenia takiego wniosku. Postępowanie o przyznanie prawa ubogich nie jest uwarunkowane toczeniem się postępowania w sprawie, dla której prawo ubogich ma być przyznane, wobec czego o przyznanie prawa ubogich strona może ubiegać się nawet przed wytoczeniem powództwa. (18 XII 1936 — C III 1876/35). (Li)

Art. 238. Wniosek z art. 238 musi być zgłoszony w takim czasie, aby sąd, uznając swą niewłaściwość, mógł przekazać sprawę innemu sądowi nie odrzucając pozwu. Po odrzuceniu w myśl art. 213 k. p. c. wchodzi w grę jedynie ewentualność z art. 214 k. p. c. (Postanowienie z 22 IX 1934 — C III 1911/36). (Li)

Art. 265. Art. 265, wyłączając dowód ze świadków przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu, nie wyłącza tym samym dowodu ze świadków na treść ustnie zawartej umowy dodatkowej, uzupełniającej umowę zawartą na piśmie, jeżeli dla ważności tej umowy prawo nie przepisuje formy piśmiennej. Naruszanie przepisów dowodowych art. 265 powinno być przez stronę wytknięte w myśl przepisów art. 179 kpc. (23 X 1936 — C II 1305/36). (Db)

Art. 371. Skarga kasacyjna na odmowę wykładni wyroku przez sąd apelacyjny jest dopuszczalna. (22 X 1936 — C II 1255/36). (Db)

Art. 445 § 2. Uznania jako czynności procesowej po uprawnieniu się wyroku nie można podważać w drodze skargi o wznowienie, gdyby w grę wchodził nawet nowy dowód. (14 XII 1936 — C III 275/36). (Li)

Art. 452. Jeżeli na wyrok sądu drugiej instancji skarga kasacyjna nie jest dopuszczalna, nie ma jej także na odrzucenie skargi o wznowienie przez tenże sąd. (5 i 19 XI 1936 — C II 1296/36). (Db)

Art. 479. K. p. c. nie określa stosunku z zapisu na sąd polubowny jako czysto osobistego, nie przechodzącego w drodze sukcesji uniwersalnej na następcę ogólnego. (8 II 1937 — C III 1254/35). (Li)

Art. 503 § 1 p. 2 i 5, art. 445 § 1 p. 2. Zatajenie przyczyn istotnych dla przeciwnika nie uzasadnia uchylenia wyroku sądu polubownego z powodu popełnienia czynu karalnego. Strony w procesie nie mają obowiązku do wzajemnego wyjawienia sobie wszelkich doniosłych okoliczności; każda strona skazana jest raczej na własną czujność, tak iż uchybienia dopatrzeć można by się tylko w uśpieniu lub zmyleniu tej czujności przez przeciwnika środkami niedopuszczalnymi. (8 II 1937 — C III 1254/35). (Li)

Art. 503 § 1 p. 4. Uchybienie porządkowi publicznemu lub dobrem obyczajom, o którym mówi ten przepis, mieścić się musi w treści samego orzeczenia, nie wystarcza natomiast, aby zach-

dziło ono bądź to w składzie sądu polubownego, bądź też w postępowaniu przed tymże sądem. (8 I 1937 — C III 1254/35). (Li)

Art. 566. 1. Dłużnik wekslowy może pozew z art. 566 § 1 p. 1 kpc. dochodzić umorzenia egzekucji z powodu wad, jakie zaszły w doręczeniu mu orzeczeń sądowych, wydanych przeciwko niemu w sporze nakazowym. (24 X 1935 — C II 1275/35). (Db)

2. Rozdzielenie w toku sporu o uchylenie egzekucji żądania pozwu na trzy żądania, a mianowicie na osobne żądanie uchylenia egzekucji co do sumy kapitałowej, osobne co do odsetek i osobne co do kosztów nie mieści w sobie zmiany pierwotnego żądania pozwu, obejmującego uchylenie egzekucji w całości. (18 VI 1936 — C II 509/36). (Db)

3. W sprawie dłużnika przeciwko wierzycielowi o umorzenie egzekucji z powodu zajścia po powstaniu tytułu egzekucyjnego zdarzenia, powodującego wygaśnięcie zobowiązania lub niemożność jego egzekwowania, zdarzenie to, o ile polegać ma na porozumieniu się dłużnika z wierzycielem, winno być stwierdzone dokumentem. Dowód ze świadków przeciwko osnowie lub ponad osnowę tego dokumentu nie jest dopuszczalny. (10 IX 1935 — C II 1355/35). (Db)

Art. 567. 1. Skarga o zwolnienie rzeczy od egzekucji, oparta na prawie własności osoby wnoszącej pozew, powinna być skierowana łącznie przeciwko wierzycielowi, prowadzącemu egzekucję i przeciwko dłużnikowi. (17 X 1935 — C II 1192/35). (Db)

2. W razie egzekucyjnego zajęcia udziału w spółce z ogr. odp. w postępowaniu wszczętym przeciwko dłużnikowi, wykazanemu wobec spółki jako jej udziałowcowi, osoba, na której rzecz dłużnik ma być tylko powierniczym właścicielem udziału, nie jest uprawniona do dochodzenia zwolnienia udziału spod egzekucji, jeżeli stosunek powiernictwa nie jest w księdze udziałowej ujawniony. (20 II 1936 — C II 2266/35). (Db)

Art. 647 § 1. Zajęcie wierzytelności, hipotecznie zabezpieczonej, może nastąpić tylko w formie intabulacji lub prenotacji, a nie w formie adnotacji. (30 X 1935 — C II 1401/35). (Db)

Art. 652. Za zniszczenie majątku, oddanego w dzierżawę, dokonane przez sądowego zarządcę prawa dzierżawy, dzierżawca nie jest odpowiedzialny wobec właściciela majątku. (28 V 1936 — C II 517/36). (Db)

Art. 796. Na wniesionych przez najemcę do przedmiotu najmu ruchomościach państwowy podatek przemysłowy ma pierwszeństwo zaspokojenia przed ustawowym prawem zastawu, służącym wynajmującemu na tych rzeczach dla zabezpieczenia czynszu najmu. (5 VI 1935 — C II 536/35). (Db)

Przepisy z 29 XI 1930 wprowadzające kodeks postępowania cywilnego (Dz. Ust. poz. 652)

Art. XXXVI. W sprawach wszczętych przed wejściem w życie kpc. i prowadzonych nadal według przepisów dawniejszych rozpoznaniu według tychże przepisów ulega nie tylko samo żądanie pozwu, lecz i każda inna kwestia uboczna, np. sprawa przwznania prawa ubogich. (31 X 1935 — C II 1451/35). (Db)

Art. XXXVII. 1. Postępowanie, zawieszone w pierwszej instancji a podjęte po wejściu w życie kpc, toczy się nadal według przepisów kpc. bez względu na to, czy zawieszenie nastąpiło przed wejściem w życie kpc. czy też później. (25 X 1935 — C II 1333/35). (Db)

2. W sprawach, wszczętych, według dawnej procedury, jednak po podjęciu sporu wskutek zaszłego spoczywania prowadzonych według kpc, nie można ogłoszenia wyroku zastąpić jego doręczeniem. (24 IX 1935 — C II 944/35). (Db)

3. Skoro po podjęciu zawieszonego postępowania wszystkie dokonane czynności procesowe, zarówno strony jak i sądu, muszą być uwzględnione, niekonieczne jest po podjęciu ponowne przyznanie prawa ubogich i to nawet w wypadku rozszerzenia żądania, gdyż rozszerzenie bez zmiany podstawy roszczenia nie jest zmianą powództwa. Rozszerzeniem może być tylko podstawą cofnięcia prawa ubogich, gdy zachodzą warunki z art. 119 k. p. c. (18 XII 1936 — C III 1876/35). (Li)

Przepisy o kosztach sądowych z 27 X 1932 (Dz. Ust. poz. 805)

Art. 41 ust. 3. Jeżeli oddalono zażalenie na postępowanie odrzucające skargę kasacyjną, służy -stronie, która uległa z zażaleniem, zwrot kaucji kasacyjnej. (Postanowienie z 11 IX 1936 — C III 1633/35). (Li)

II. USTAWODAWSTWO DZIELNICOWE

1. B. ZABÓR ROSYJSKI

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 724. Obowiązek alimentacji dziecka nieślubnego gaśnie ze śmiercią wierzyciela lub dłużnika, gdy wszakże przyjdzie na świat dziecka nieślubnego było następstwem przestępnego czynu ojca względem matki dziecka, spada na sprawcę tego czynu obowiązek wynagrodzenia zrządzonej szkody i straty (art. 1382 k. c), który w razie śmierci sprawcy dopełnić winni spadkobiercy (art. 724 k. c.)

wyjątek ten, znamionujący napięcie złej woli sprawcy, nie może rozciągać się na inne przypadki, gdy czyn tego rodzaju nie ma miejsca, a matka dziecka, przystając na obcowanie fizyczne, kieruje się różnymi względami życiowymi jako pobudkami postępowania. (7/21 X 1936 — C I 903/36).

Art. 769. Zachowanie formalności, wymaganych przez art. 769 i 770 k. c., nie jest potrzebne, gdy małżonek dziedziczy z mocy art. 233 k. c. p. ^{1/4} część czy połowę majątku po zmarłym współmałżonku, w tym bowiem przypadku nie ma spadku uieporządkowego, którego dotyczą przepisy art. 767 i nast. k. c., przewidujące spadekobranie pozostałego przy życiu małżonka w braku krewnych w stopniu, uprawniającym do dziedziczenia, lecz małżonek jest spadkobiercą porządkowym. (16 VII 1936 — C I 3049/35).

Art. 815. Jak to wielokrotnie wyjaśnił Sąd Najwyższy, żądanie działu jest przedwczesne, dopóki spadkobiercy nie wylegitymują się w księdze hipotecznej spadkowej nieruchomości, takie zaś wylegitymowanie się spadkobierców jest możliwe tylko do chwili upływu terminu prekluzyjnego, przewidzianego bądź w art. 127 ust. hip. w postępowaniu spadkowym, bądź też w art. 12 c, 13 i 27 instr. hip. Komisji Rząd. Sprawiedl. z 22 XII 1825 r. Nr 15054 przy pierwiastkowej regulacji hipoteki. (9 X 1936 — C I 2822/35).

Art. 1167. Zarzut fikcyjności może dotyczyć wszelkich czynności dłużnika, na oszukanie praw wierzyciela zdziałanych, a więc i czynności, dotyczącej powstania nowej osoby prawnej w celu ukrycia przed wierzycielami pod firmą tej osoby dalszej działalności tego samego przedsiębiorstwa, które nie dopełniło względem nich swoich zobowiązań i chce nadal funkcjonować bez ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania. (8/22 X 1936 — C I 3078/35).

Art. 1193. Dłużnik zobowiązania przemiennego, pozostawiającego mu do wyboru walutę bądź markową, bądź rublową, w której uiszczenie długu winno nastąpić, może domagać się, aby przedmiotem przerachowania, o które wystąpił wierzyciel, była suma rublowa, pomimo że termin płatności długu przypadał na czas po wejściu w życie ustawy z 29 kwietnia 1920 r. o zakazie dokonywania wypłat w walucie rublowej, i przypadek ten nie podpada pod przepis ust. 1 art. 1193 k. c., przewidujący, iż zobowiązanie staje się Proste i bezwarunkowe, jeżeli jedna z rzeczy przyrzeczonych ginie. (27X1 1936 — C I 408/36).

Art. 1709. Nie jest wyłączone zawarcie między współwłaścicielami nieruchomości umowy najmu co do korzystania przez jednego lub kilku z nich z części nieruchomości, przewyższającej jego czy ich udział. (16 X 1936 — C I 3007/35).

Art. 1780. Zobowiązanie się do wykonania określonego przedsięwzięcia może być przedmiotem umowy o pracę. (22 VII 1936 — C I 2956/35).

Art. 1998. Potwierdzenie przez mocodawcę czynności pełnomocnika, który w dniu sporządzenia zapisu na sąd polubowny posiadał od mocodawcy tylko ogólne pełnomocnictwo, nie upoważniające go do przekazania sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, ma moc wsteczną i uzdrowia w znaczeniu prawnym te czynności. (8 X 1936 — C I 3107/35).

Ustawa hipoteczna z 1818 r.

Art. 68. Wierzyciel hipoteczny, który uzyskał wyrok, zasądający mu odsetki od osobistego dłużnika, nie może bez przedstawienia dowodów, iż odsetki te wyegzekwowane nie zostały, i bez zwrócenia tytułu wykonawczego, o ile go otrzymał, występować o odsetki za czas obejmujący ten sam okres, co zasądzone odsetki, przeciwko dłużnikowi rzeczowemu, obecnemu właścicielowi nieruchomości, chociażby każdy z nich był za te odsetki odpowiedzialny. (9 X 1936 — C I 1026/36).

Art. 128. Przy rozpoznaniu wniosków w przedmiocie zamknięcia postępowania spadkowego zwierzchność hipoteczna powinna ograniczyć się do stwierdzenia, czy zgłaszający się w terminie zamknięcia postępowania spadkowego spadkobierca udowodnił przez złożenie aktu stanu cywilnego, iż jest powołany do spadku, a odnośnie do wierzycieli spadkodawcy i legatariuszów, czy złożone przez nich tytuły czynią zadość wymaganiom prawa pod względem formy, nie może zaś zwierzchność hipoteczna rozstrzygać w tym postępowaniu o prawach spadkodawcy. (25 IX 1936 — C I 2743/35).

Art. 131. Na mocy art. 126, 128 i 129 u. h. zwierzchność hipoteczna, zamykając postępowanie spadkowe, przepisuje tytuł własności na tego spadkobiercę, który zgłosił się i złożył dowody wykazujące prawo jego do spadku, choćby nawet istnieli inni jeszcze spadkobiercy, którzy mają równe lub lepsze prawa, lecz w hipotece nie wylegitymowali się. Przepisy te wszakże, jako dotyczące wyłącznie niespornego postępowania hipotecznego, nie mają zastosowania do przypadku, przewidzianego w art. 131 u. h., gdy spadkobierca, który hipotecznie nie wylegitymował się, poszukuje swych praw przeciwko spadkobiercy do ksiąg wpisanemu i uznanemu. W tym trybie spadkobierca, stosownie do ogólnych zasad postępowania spornego, udowodnić musi nie tylko podstawę swych praw spadkowych, lecz również ich zakres, a stronie pozwanej służy ekspcja plurium cohaeredum. (2 IX 1936 — C I 2950/35).

Jeżeli wszystkie czynności związane z otwarciem postępowania spadkowego w księdze hipotecznej i wylegitymowaniem się spadkobierców zostały dokonane i postępowanie to zostało zamknięte, prekluzja w stosunku do spadkobiercy nie stawającego winna być uznana za nastąpioną, chociażby tytuł własności z powodu przeszkód natury formalnej nie został na spadkobiercę, który podał swe prawa, przepisany i prawa jego zostały ujawnione w wykazie hipotecznym przez zastrzeżenie. (16 VII 1936 — C I 3049/35).

Prawo o przywilejach i hipotekach z 1825 r.

Art. 7. Przyznając wypuszczającemu w najem przywilej względem komornego na wniesionych do mieszkania ruchomościach, prawodawca wychodził z domniemania, że wniesione przez lokatora i będące w jego posiadaniu rzeczy są jego własnością; zapewnionego w ten sposób przez prawo bezpieczeństwa zaspokojenia należności z komornego wypuszczający w najem nie może być pozbawiony dlatego, że bez jego wiedzy lokator wprowadził do mieszkania rzeczy cudze, nie może natomiast korzystać z takich uprawnień wypuszczający w najem, który był w złej wierze, czyli którego uprzedzono, że wniesione ruchomości nie są własnością lokatora. (7 X 1936 — C I 3141/35).

Umowa, dotycząca oddania terenów kopalnianych do eksploatacji, nie może być poczytana za dzierżawę, a wobec tego do wynikającej z takiej umowy należności nie ma zastosowania przywilej z p. 2 art. 7 pr. o przyw. i hip. (25 IX 1936 - C I 2957/35).

Prawo cywilne Ziem Wschodnich (t. X cz. I Zw. Praw).

Art. 657 i 683. Z zestawienia tych przepisów wynika, że podstawa obliczenia strat osoby, która ucierpiała wskutek nieszczęśliwego wypadku, jest inna niż podstawa do obliczenia strat pozostałej po niej rodziny, gdyż w pierwszym przypadku należy brać za podstawę cały zarobek poszkodowanej, chociażby nie był on wydawany całkowicie na utrzymanie jej i rodziny, w drugim zaś przypadku należy zasądzić na rzecz rodziny jedynie koszty niezbędne na jej utrzymanie, (15 IX 1936 — C I 1221/36).

Art. 1677. W razie niespłacenia w terminie należności, zabezpieczonej zastawem majątku ruchomego, winna być wytoczona sprawa sądowa o zaspokojenie długu z następnym skierowaniem egzekucji do zastawionej ruchomości, ewentualnie do pozostałego mienia dłużnika, o ile otrzymana ze sprzedaży tej ruchomości suma jest niedostateczna; albowiem ustawa nie stanowi, aby wypożyczone pod zastaw ruchomości sumy mogły być zaspokojone wyłącznie

z tego zastawu, nie ma natomiast prawa wierzyciel, gdy nie uzyskał w terminie zapłaty, zatrzymać na własność zastawionej ruchomości i warunek taki umowy jest nieważny. (25 VIII 1936 — C I 85/36).

Ustawa postępowania cywilnego z 1864 r.

Art. 1557. Nie ma podstawy prawnej do uznania, aby wierzytelność, wpisana do działu IV wykazu hipotecznego po wszczęciu postępowania egzekucyjnego, mogła pomimo odbytej licytacji i wykonania warunków licytacyjnych przez nabywcę oraz uzyskania przez niego wyroku adiudykacyjnego figurować nadal, wbrew art. 1584 u. p. c, w wykazie hipotecznym z tego tylko względu, iż przy skierowaniu do nieruchomości egzekucji nie zostało zapisane o tym ostrzeżenie w wykazie hipotecznym. (20 XI 1936 — C I 2139/36).

Art. 1584. Nabywca na licytacji nieruchomości, obciążonej pożyczką Towarzystwa Kredytowego, może zarachować na cenę sprzedażną nieumorzoną część tej pożyczki w sumie nominalnej, a nie według kursu giełdowego listów Towarzystwa Kredytowego. (17 IX — 15 X 1936 — C I 2868/35).

Art. 1593. Prawomocność wyroku adiudykacyjnego nie dotyczy sposobu wykonania warunków licytacyjnych i przeto nie ma przeszkody prawnej i po uprawomocnieniu się tego wyroku do pozostawienia przy sporządzeniu planu klasyfikacyjnego na hipotece wierzytelności, na której zaspokojenie złożona została pierwotnie przy wykonaniu warunków licytacyjnych do depozytu sądu określona suma, jeżeli zachodzą odpowiednie warunki ku temu. (17 IX — 15 X 1936 C I 2868-35). *Witold Świącicki,*

Sędzia Sądu Najwyższego

2. B. ZABÓR AUSTRIACKI

Kodeks cywilny z 1 VI 1817, Zb. ust. sąd. Nr 946.

§§ 139 i 144. Ojciec powinien się odpowiednio przyczyniać do utrzymania dziecka także pełnoletniego, jeżeli ono pomimo posiadania nieznacznego majątku popadnie w niedostatek wskutek tego, że majątek nie przynosi mu dochodów, tudzież że dziecko samo z powodu choroby nie ma możliwości samoistnego zarobkowania. (5 XII 1935 — C II 2047/35).

§§ 154 i 796. Ojciec ślubny, dochodząc roszczenia o utrzymanie przeciwko swemu dziecku na zasadzie § 154, nie może swego roszczenia opierać jednocześnie także na przepisach § 796 k. c (14 V 1936 — C II 218/36).

§ 158. Kurator, ustanowiony dla obrony ślubności rodu dziecka, jest — po zakończeniu postępowania prawomocnym wyrokiem uprawniony do wniesienia skargi o wznowienie. (23 V 1936 — C II 167/36).

§ 166. Żądanie zaopatrzenia córki nieślubnej celem umożliwienia jej wyjścia za mąż jest przedwczesne, gdy liczy ona dopiero lat szesnaście. (4 V 1936 — C II 181/36).

§ 166 i § 16 noweli z 12 X 1914 (*Dzpp. Nr 276*). 1. Alimenty dla dziecka nieślubnego mogą być przyznane w kwocie, przewyższającej minimum potrzeb dziecka, jeżeli stosunki majątkowe ojca na to pozwalają. (5 V 1936 — C II 191/36).

2. Obniżenie alimentów dziecka nieślubnego jest skuteczne od daty uchwały, wydanej w pierwszej instancji w postępowaniu niespornym, utrzymanej w toku instancji w mocy. (6 V 1936 — C II 200/36).

§§ 470 i 1446. Wierzyciel hipoteczny może w razie nabycia prawa własności obciążonej na jego rzecz nieruchomości przenieść swą hipotekę na osobę trzecią, dopóki hipoteka ta nie została wykreślona z księgi gruntowej. (2 VI 1936 — C II 183/36).

§ 521. Osoba, naruszona w korzystaniu ze służebności mieszkania przez podział pokoju służebnego na dwa pokoje, może dochodzić swych praw przez żądanie usunięcia przedziału, nie zaś skargą o ustalenie zakresu swej służebności. (22 V 1936 — G II 250/36).

§ 586. Na wniosek osoby zainteresowanej sąd jest obowiązany przesłuchać w postępowaniu niespornym podanego przez nią świadka ustnego rozporządzenia ostatniej woli. (26 III 1936 — C II 223/36).

§§ 797 i 823. Po przyznaniu przez sąd spadku dziedzicowi ustawowemu dziedzic testamentowy nie jest uprawniony do żądania, aby dekret dziedzictwa pozbawiony został mocy prawnej, lecz jedynie do żądania odstąpienia mu dziedzictwa przez spadkobiercę ustawowego (13 I 1936 — C II 1989/35).

§ 830. Obecny kryzys gospodarczy nie stanowi przeszkody do zniesienia współwłasności przez publiczną sprzedaż rzeczy wspólnej. (11 V 1936 — C II 214/36).

§ 879 *ust. 2 L. 4*. Dysproporcja świadczeń wzajemnych może być oceniona tylko na podstawie stosunków gospodarczych, jakie istniały w czasie zawarcia umowy, nie zaś na podstawie stosunków, jakie wyrobiły się później. § 879 *ust. L. 4* ma na myśli niedoświadczenie życiowe, nie zaś brak doświadczenia fachowego, koniecznego do prowadzenia nabytego przedsiębiorstwa. (13 V 1936 — C II 213/36).

§ 1117. Dzierżawca nie może z powodu oddania mu przedmiotu dzierżawy w stanie nieużytecznym odstąpić od umowy bez jej wypowiedzenia przed upływem umówionego czasu, jeżeli zrzekł się roszczenia z tytułu rękojmi co do przedmiotu dzierżawy. (8 I 1936 — C II 2938/35).

§ 1217. Darowizna, uczyniona ze względu na przyszłe małżeństwo, nie może być odwołana z powodu wielkiej niewdzięczności — w braku odmiennej umowy stron — wówczas, jeżeli jest układem małżeńskim w znaczeniu § 1217 k. c. — poza tym może być odwołana także z powołanej przyczyny. Umówienie warunków, nadających darującemu prawo rozwiązania lub odwołania darowizny propter nuptias jest prawnie wiążące. (7 sędziów z 16 V 1936 — C II 2666/36).

§ 1295. Za skaleczenie się dziewczyny piętnastoletniej przy myciu szyby pracodawczyni nie jest odpowiedzialna. (18 V 1936 — C II 179/36).

§§ 1451 i 1497. Pretensji pozawekslowej, która wygasła wskutek przedawnienia, nie można dochodzić z tytułu niesłusznego zubożenia. (28 V 1936 — C II 233/36).

Ordynacja egzekucyjna z 27 V 1896 (Dzpp. Nr 79).

§ 294. Roszczenie właściciela gorzelni do Państwowego Monopolu Spirytusowego o cenę kupna za sprzedawany Monopolowi spirytus nie może być egzekucyjnie zajęte przed dokonaniem zakupu spirytusu w gorzelni przez Państwowy Monopol Spirytusowy. (28 I 1936 — C II 2300/35).

Ustawa z 9 VIII 1908 o odpowiedzialności za szkodę z ruchu pojazdów mechanicznych (Dzpp. Nr 162).

§§ 1, 2 i 7. Wojskowy, kierujący samochodem w wykonywaniu swej służby, wolny jest tylko od odpowiedzialności według surowszych przepisów §§ 1 i 2 ustawy, obowiązujących bez względu na winę, natomiast odpowiada za szkodę według ogólnych przepisów ustawy cywilnej, jeżeli ponosi winę wypadku. (14 I 1936 — C II 2016/36).

§ 3. Przy zdarzeniu się dwóch samochodów domniemanie winy, przewidziane w ustawie, nie ma miejsca. Dochodzący odszkodowania musi wykazać winę strony przeciwnej. (14 V 1936 — C II 232/36).

Ordynacja upadłościowa z 10 XII 1914 (Dzpp. Nr 337).

§ 47. Dłużnik obowiązany jest zwrócić wierzycielowi rymesy, które na podstawie ugody, zawartej z wierzycielem po wdrożeniu Postępowania układowego otrzymał od niego z powrotem w zamian za weksle własne, jeżeli ugoda ta została na podstawie § 47 ordynacji układowej uznana za nieważną i wydane na podstawie weksli dłużnika nakazy zapłaty zostały uchylone. (8 X 1936 — C II 1142/36). *Dr Włodzimierz Dbałowski,*

Sędzia Sądu Najwyższego.

3. B. ZABÓR PRUSKI

Pruskie powszechne prawo krajowe

§ 332 I 9. Wybudowanie domu na nieruchomości objętej w posiadanie na podstawie umowy nieważnej dla braku ustawowej formy, skutkuje nabycie przez budującego własności gruntu, na którym dom pobudowano. (15 I 1937 — C III 846/36).

Kodeks cywilny Napoleona

Art. 1582, 1583, 1589. Ponieważ czynności przewidziane w art. 1582, 1583, o ile chodzi o kupno-sprzedaż nieruchomości, muszą pod rygorem nieważności być wykonane w formie aktu notarialnego, przeto umowa przedwstępna, dotycząca kupna nieruchomości, podjęta bez zachowania tej formy nie może uzasadnić skutków z art. 1589 k. c. N. i zachowuje swój charakter dopóty, dopóki strony nie przystąpią do sporządzenia aktu notarialnego, natomiast o przystąpieniu do wykonania umowy nie może świadczyć samo uiszczenie i przyjęcie dalszej raty ceny kupna. Charakter świadczeń umownych mogą mieć tylko zapłaty dokonane na kupno nieruchomości, które nie wymaga szczególnej formy, skoro w tym wypadku w daniu i przyjęciu świadczenia dokonywa się zadacie umowy ostatecznej, a tym samym następuje wykonanie umowy przedwstępnej. (23 X 1936 — C III 888/36).

Art. 1589 Dla umów przyrzeczenia sprzedaży forma notarialna nie jest obowiązująca, (23 X 1936 — C III 888/36).

Art. 1590. Zwrot zadatku ma na celu określenie z góry wysokości szkód i strat wynikających dla jednej ze stron z powodu niedotrzymania umowy przez stronę przeciwną. Odstąpienie od umowy przez tego, kto otrzymał zadatek, stwarza ustawowy obowiązek zwrotu tak ustalonej szkody. Zwrot ten może nastąpić także

po odstąpieniu. Dlatego przyrzekający uprawniony jest do odstąpienia od umowy także wówczas, gdy równocześnie z oświadczeniem odstąpienia nie zwraca podwójnego zadatku. (23 X 1936 — C III 888/36).

Art. 1590. Dopuszczalność odstąpienia od przyrzeczenia sprzedaży nie jest zależna od istnienia ważnych przyczyn. (23 X 1936 — C III 888/36).

Niemiecka ustawa postępowania cywilnego

§ 233. W przyznaniu prawa ubogich po upływie terminu do zgłoszenia skargi rewizyjnej nie mieści się żadne nieuchronne zdarzenie, lecz zaniedbanie strony, jeżeli wniosek o przyznanie prawa ubogich wniosła dzień przed upływem terminu do wniesienia skargi rewizyjnej, chociaż nic nie stało na przeszkodzie wcześniejszemu wniesieniu pisma z powyższym wnioskiem. (Uchwała z 13 XI 1936 — C III Z. 29/36); z 16 X 1936 — C III 339/35).

§ 256. Jeżeli w toku procesu o ustalenie staje się możliwe żądanie świadczenia, to strona ma obowiązek do zmiany swego żądania tylko wówczas, gdy jest ono możliwe. Możliwość taka nie istnieje, jeżeli strona wygrała proces w I instancji i dlatego tylko strona pozwana wniosła odwołanie, a upłynął również termin z § 521 u. p. c, w którym strona powodowa miałaby możliwość wniesienia odwołania przyłączonego. (21 XII 1936 — C III 90/35).

§ 291. Okoliczność, iż w innych sporach stwierdził sąd spadek wartości nieruchomości w pewnym województwie o 50%, nie uzasadnia notoryjności. (4 I 1937 — C III 94/35).

§ 810. W rozumieniu § 810 przynależą owoce na pniu do majątku osoby, której własnością się staną z chwilą ich odłączenia. Jeżeli osoba ta nie jest właścicielem, dopełnione być muszą warunki §§ 954—957 k. c, przy czym posiadanie rzeczy macierzystej w myśl tych przepisów może być także pośrednie. (21 XII 1936 — C III 1607/36).

§§ 1040, 1042. O orzeczenie dopuszczalności egzekucji z wyroku sądu polubownego ubiegać się może każda osoba, na której rzecz wyrok jest skuteczny w rozumieniu § 1040. Chociaż zaś powaga rzeczy osądzonej działa zasadniczo pomiędzy stronami, to jednak z natury wyroku sądu polubownego jako wyniku umowy wynika, że cesjonariusz może rozporządzać zasądzonym roszczeniem tak samo jak cedant, stąd upoważniany musi być również do nawoływania się na powagę rzeczy osądzonej. (5 X 1936 — C III 1875/35).

*Ustawa z 21 VII 1879 o zaskarżeniu czynności dłużnika
poza konkursem,*

§ 3. Poza konkursem nie ma dłużnik obowiązku traktowania swych wierzycieli równomiernie, przeciwnie, może wyróżnić wedle swej woli jednego przed drugimi, byle tylko nie działa się to z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli gorzej traktowanych. (21 XII 1936 — C III 1607/36).

§ 3 *ust.* 2. Zaskarżenie jest dopuszczalne tylko tak dalece, jak istnieją dla zaskarżającego wierzyciela widoki zaspokojenia się z usuniętego przedmiotu. (2 XI 1936 — C III 1460/35).

§ 3 *p.* 2 i 3. Bieg terminu z tego przepisu rozpoczyna się w każdym razie od chwili wpisu prawa do księgi wieczystej, jeżeli zgoda na nabycie prawa rzeczowego wyrażona została dopiero po wpisie. (21 XII 1936 — C III 249/36).

a) *Ustawa z 21 VII 1879 o zaskarżeniu czynności dłużnika poza konkursem* i b) *Niemiecki kodeks cywilny*

§ 3 (*a*), § 138 (*b*). Czy czynność prawna jest w myśl § 138 k. c. nieważna, należy osądzić według jej charakteru ogólnego, biorąc pod uwagę całokształt sprawy wynikający z treści, motywów i celu. Umowa może być ważna, gdy tylko sam cel jej sprzeciwia się. dobrym obyczajom, np. ważna jest umowa dokonana celem pokrzywdzenia wierzycieli, jeżeli poza tym celem ani sama treść czynności prawnej, ani jej postanowienia, ani pobudki jej zawarcia, ani areszcie ogólny jej charakter nie są sprzeczne z dobrymi obyczajami. (19 X 1936 — C III 1229/34).

Niemiecki kodeks cywilny

§§ 116 i 930. Fiducja jest dostatecznym stosunkiem prawnym dla uzasadnienia *constitutum possessorium*. — Przy przewłaszczeniu fiducjarnym nic nie stoi na przeszkodzie, jeżeli dłużnik za zgodą fiducjariusza przewłaszczyłymi rzeczami rozporządza. (5/23 X 1936 — C III 245/35).

§ 127. Jeżeli w zamówieniu podpisanym tylko przez zamawiającego umieszczone było zastrzeżenie, że dalsze umowy muszą być pisemnie zatwierdzone celem ich ważności, to w wypadku ustnego tylko przyjęcia zamówienia zastrzeżenie powyższe nie ma żadnego znaczenia. O ileby zastrzeżenie było skuteczne, nie odnosiłoby się ono do zupełnie innego przedmiotu, a zwłaszcza do czynności osób trzecich, np. do umów z § 414 k. c. lub zatwierdzenia z § 415 k. c. (18 I 1937 — C III 1175/34).

§ 138. Gdyby ustawa liczyła się z zakwalifikowaniem każdego działania na niekorzyść wierzycieli jako czynności sprzeciwiającej się dobrem obyczajom, to dla ochrony wierzycieli wystarczyłyby już §§ 138, 826 k. c. i postanowienia ustawy o zaskarżeniu czynności dłużnika poza konkursem byłyby zbędne, a tym samym niezrozumiałe. Przepisy te dowodzą więc, że czynności dokonane dla pokrzywdzenia wierzycieli uważa ustawa za niezgodne z dobrymi obyczajami tylko wówczas, jeżeli inne okoliczności leżące poza samym pokrzywdzeniem cechują działanie dłużnika jako niemoralne. (21 XII 1936 — G III 1607/36).

§ 138. Fiducjarnie przeniesienie całego majątku na cele zabezpieczenia wierzyciela nie uzasadnia samo przez się uchybienia dobrem obyczajom. Wierzyciele doznają bowiem szczególnej ochrony w § 419 k. c. oraz w przepisach ustawy o zaskarżeniu czynności dłużnika poza konkursem. (5/23 X 1936 — C III 245/35).

§ 242. W wypadkach, w których w czasie inflacyjnym sprzedający nieruchomość przejął obowiązek wykreślenia hipotek, umowa nie może obowiązywać, jeżeli wskutek nieznanych i nieprzewidzianych przy umowie przepisów rozp. z 14 V 1924 sprzedający musiałby na wykreślenie hipotekłożyć większą sumę, aniżeli otrzymał jako cenę kupna. Strony bowiem zawierając umowę kupna-sprzedaży wychodziły z założenia, że sprzedający otrzyma za rzecz oddaną ekwiwalent, nie zaś że nie tylko że nic nie dostanie, lecz ponadto na rzecz kupującego ma ponosić ofiary pieniężne. Niepomysłne zaś skutki prawne, które wbrew temu założeniu z powodu zmiany stosunków gospodarczych spadły na sprzedającego, nie dadzą się usprawiedliwić ryzykiem obciążającym normalnie strony przy wymawianiu sobie obustronnych świadczeń, skoro z możliwością takich skutków się nie liczyły, a nawet liczyć się nie mogły. W podobnych wyjątkowych wypadkach wymaga zasada uczciwości i zaufania, aby uwzględnione zostało założenie, z którego strony przy zawieraniu umowy wychodziły. Gdy więc nie dojdzie pomiędzy stronami do skutku dobrowolne porozumienie, umowa jako sprzeczna z celem zamierzonym przez strony uznana musi być za rozwiązaną. — Jeżeli suma, którą sprzedającyłożyć musiałby na wykreślenie hipotek, jest mniejsza aniżeli otrzymana cena kupna, to kwestie, czy wówczas także umowę należy uważać za rozwiązaną, rozstrzyga także wzgląd na zasadę uczciwości i zaufania, a mianowicie czy nawet według doświadczeń z czasów inflacyjnych pewna kwota uchodzić może jeszcze za cenę kupna, czy więc spełniałby jeszcze cel gospodarczy zamierzony przez stronę, czyli wymiany rzeczy za pieniądze. (8 I 1937 — C III 167/35).

§ 249. Zwiększenie kosztów na bieżący remont uszkodzonego domu jest szkodą obecną, dającą się już teraz cyfrowo określić. Dlatego może poszkodowany tę szkodę likwidować od razu i nie jest obowiązany odczekać chwili, w której zwiększone koszty będzie w rzeczywistości wydatkować. (21 XII 1936 -- C III 90/35).

§ 254. Poszkodowany nie odpowiada na skutek własnej winy za powiększenie się szkody, jeżeli nie dopuścił do usunięcia jej mimo gotowości sprawcy dlatego, że sprawca zaprzeczał swej dalej idącej odpowiedzialności. Skoro bowiem dowód przeprowadzony według przepisów o zabezpieczeniu dowodów nie jest niewzruszalny, przeto poszkodowany nie ma obowiązku pozbawiać się ścisłego dowodu w sprawie głównej. (21 XII 1936 — C III 90/35).

§§ 273, 390. Przeciwno ekscypji zatrzymania nie służy taka sama ekscypcja, gdyż ekscypję zatrzymania podnosić można tylko przeciw roszczeniom, a nie ekscypjom. Natomiast -ekscypcja zatrzymania nie pozbawia przeciwniej strony prawa potrącenia z pretensji wzajemnej; w rzeczywistości bowiem w wypadkach, gdy chodzi o roszczenia jednolite i wymagalne, wykonanie prawa zatrzymania równa się potrąceniu; bez względu zaś na to przez potrącenie przeciwnika ekscypcja zatrzymania doznaje urzeczywistnienia w myśl interesów strony podnoszącej tę ekscypję, natomiast nie zostaje strona ta pozbawiona dobrodziejstwa ekscypji zatrzymania, co § 390 k. c. właśnie ma wykluczyć. (16 XI 1936 — C III 1230/34).

§ 387. Potrącenie zasądzonych kosztów dopuszczalne jest jeszcze przed uprawomocnieniem się odośnego postanowienia; decyduje bowiem nie prawomocność, lecz wymagalność i materialna zasadność, postanowienia zaś są w zasadzie natychmiast wykonalne (art. 420 § 1 k. p. c). (27 XI 1936 — C III 1908/36).

§§ 814, 817. § 814 nie można stosować do lichwiarskich odsetek, których wymawianie i pobieranie w jakiegokolwiek formie jest kategorycznie zakazane (§ 1 rozp. o lichwie pieniężnej). Nie chodzi tu o świadome uiszczanie nienależnego zobowiązania, lecz o pobieranie świadczeń wbrew ustawowemu zakazowi. Jeżeli zaś cel świadczenia jest taki, że przyjmujący świadczenie narusza ustawowy zakaz, to jest zobowiązany je zwrócić na podstawie § 817 k. c, (27 XI 1936 — C III 774/36).

§ J568. Jeżeli żona przed zamążpójściem nie miała skłonności do spożywania alkoholu i dopiero wpływ męża, a zwłaszcza zmuszanie jej przez niego wywołało u niej nałóg pijaństwa, to tak upicie się żony jako też nieodpowiednie zachowanie się jej w stanie pijaństwa nie może mieć cech takiego zawinienia, które mąż mu-

siałby odczuwać tak dotkliwie, iż zachwiałoby ono poważnie wzajemnym stosunkiem małżonków. (25 I 1937 — C III 3013/36).

§ 1570. Ustawa nie przewiduje żadnej formy przebaczenia. Sposób, w jaki przebaczenie na zewnątrz się objawia, zależny jest od charakteru i doniosłości doznanych uraz. Jeżeli rozluźnienie węzła małżeńskiego następuje stopniowo z biegiem czasu na podstawie szeregu faktów, które dopiero w swym współdziałaniu doprowadzają do stanu przewidzianego w § 1588 k. c., to niewyciąganie przez pokrzywdzonego małżonka konsekwencji z zachowania się drugiego małżonka w okresie przed dojściem do punktu krytycznego nie dowodzi jeszcze o przebaczeniu i to nawet wówczas, gdy pokrzywdzony małżonek utrzymywał z drugim małżonkiem stosunki cielesne. Obcowanie to niekoniecznie musi być wywołane chęcią przebaczenia; decydować może obawa przed ponownym sponiewieraniem, brak środków do usunięcia wspólności małżeńskiej lub inne podobne przyczyny. (25 I 1937 — C III 3013/36).

§ 1571. Według treści § 1571 ust. 1 zdanie 1 okoliczności wykluczające prekluzję rozwodu tworzą przesłankę tego żądania, muszą zatem przez stronę żądającą rozwodu być twierdzone, w przeciwnym razie skarga jako nieuzasadniona ulega oddaleniu. (15 I 1937 — C III 997/36).

§§ 2038, 2039, 2100 i nast. Każdy dziedzic następny może skorzystać z uprawnień mających na celu zabezpieczenie przyszłego spadku wspólnego z tym jednak, że zabezpieczenie czy to kaucja, czy odebranie zarządu idzie na korzyść wszystkich współdziedziców. (25 I 1937 — C III 1024/35).

a) *Ustawa z 30 V 1908 o umowach ubezpieczeniowych (Dz. Ust. Rzeszy str. 263)* i b) *Niemiecki kodeks cywilny*

§ 12 (a), §§ 202 i nast. (b). Pod rządem ustaw obowiązujących w b. zaborze pruskim, przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, w szczególności § 12 ustawy o umowach ubezpieczeniowych, § 202 i nast. k. c, wszczęcie postępowania karnego z oskarżenia o podpalenie lub o oszustwo asekuracyjne przeciw osobie, która ubezpieczyła swoje mienie od ognia, nie wstrzymuje (zawiesza) biegu przedawnienia prekursji tej osoby do towarzystwa asekuracyjnego o wynagrodzenie szkód powstałych wskutek pożaru, jeżeli ogólne warunki ubezpieczenia stanowiące integralną część umowy ubezpieczeniowej stanowią, że odszkodowanie jest wymagalne po upływie jednego miesiąca od chwili, w której szkoda została zupełnie ustalona oraz że, jeżeli wypłacie odszkodowania stoją na przeszkodzie braki legitymacji albo przyczyny prawne, to towarzy-

stwo asekuracyjne przed usunięciem przeszkody nie jest zobowiązane ani do złożenia do depozytu, ani do zapłaty, ani do odpowiedzialności za skutki odroczenia zapłaty. (Uchwała Izby Cywilnej w składzie 7 sędziów z 19 III 1937).

Ustawa o kosztach sądowych z 18 Ul 1932 (Dz. Ust. poz. 252).

Art. 19. Jeżeli sąd I instancji ustalił wartość przedmiotu sporu przed wejściem w życie ustawy z 18 III 1932, to sąd II i III instancji w czasie obowiązywania tejże ustawy ma obowiązek określić wpis przy uwzględnieniu wartości ustalonej w I instancji. (Uchwała z 11 I 1937 — C III Z. 3309/36). *Marian Lisiewski,*

Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

I. POSTĘPOWANIE PRZED N. T. A. I PRZED WŁADZAMI ADMINISTRACYJNYMI

1. Postępowanie przed N. T. A.

28. Decyzja, wydana na zasadzie art. 101 prawa o postępowaniu administracyjnym (poz. 341 Dz. Ust. z 1928 r.) przez władzę, Podległą władzy wyższej, nie jest decyzją ostateczną. (17 września 1936 r. L. Rej. 8103/33).

2. Postępowanie przed władzami administracyjnymi.

29. Na podstawie art. 86 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341 Dz. Ust. z r. 1928) urząd wojewódzki nie jest uprawniony do uznania za ostateczną swojej decyzji, oddalającej odwołanie od orzeczenia zakładu ubezpieczeń pracowników umysłowych jako spóźnione. (25 czerwca 1926 r. L. Rej. 2758/34).

II. SPRAWY URZĘDNICZE

1. Uposażenia.

30. Zasilek wyrównawczy, ustanowiony § 63 rozp. z 19 XII 1933 poz. 781 Dz. Ust. może być przyznany jedynie na podstawie Porównania uposażenia przysługującego w dniu 1 stycznia 1934 z uposażeniem, przysługującym w dniu 1 lutego 1934 r., obliczonym

według zasad art. 63 pomienionego rozporządzenia. (8 czerwca 1936 r. L. Rej. 7709/34).

31. Skutki wyniku procesu dyscyplinarnego, zakończonego w czasie mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z dn-8 lipca 1932 r. Dz. Ust. R. P. poz. 576 w dziedzinie praw uposażeniowych pracowników kolejowych — winny być oceniane według przepisów tego właśnie rozporządzenia pomimo przeniesienia odnośnego pracownika w czasie trwania procesu dyscyplinarnego w stan spoczynku przed wejściem w życie pomienionego rozporządzenia. (16 października 1936 r. L. Rej. 5347/33).

2. *Emerytury i zaopatrzenia.*

32. W myśl przepisów rosyjskiej ustawy o Kasie Pensyjnej nauczycieli szkół ludowych z dnia 12 czerwca 1900 r. (Ogól. Zb. Pr. Ces. Ros. Nr 18 877), punktu 27 noweli do tej ustawy z dnia 3 marca 1903 r. (Ogól. Zb. Pr. Ces. Ros. Nr 22 603), część I noweli do tejże ustawy z dnia 1 czerwca 1910 r. (Zb. Praw i Rozp. Rządowych poz. 1014), oraz art. 81 ustawy emerytalnej polskiej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. Ust. R. P. z 1931 r. rozp. 380 i z 1932 r. poz. 239) dla nauczycieli szkół ludowych, którzy wstąpili do wymienionej Kasy Pensyjnej przed 1 stycznia 1911 r. st. stylu, podlegają zaliczeniu do wysługi emerytalnej okresy, poprzedzające to wstąpienie służby w szkolnictwie początkowym bez udowodnienia opłaty składkami tych okresów. (13 września 1935 r. L. Rej. 2238/33).

33. Okres zawieszenia w służbie sędziego wlicza się do wysługi emerytalnej, o ile przeniesienie w stan spoczynku nie nastąpiło w drodze dyscyplinarnej. (9 października 1936 r. L. Rej. 9458/33).

III. SPRAWY SKARBOWE

1. *Cła i monopole.*

34. Udzielane przez władze niemieckie zezwolenia na drobną sprzedaż napojów alkoholowych nie mogły w każdym razie, po wejściu w życie niemieckiej ustawy o monopolu wódczanym str-887 Dz. U. P., zawierać prawa sprzedaży napojów ustawą tą objętych z naczyń otwartych do otwartych naczyń odbiorców. (25 czerwca 1936 r. L. Rej. 2981/31).

35. Okoliczność, iż drożdże, wypuszczone z fabryki drożdżowej do wolnego obrotu, stały się niezdatne do spożycia, nie uzasadnia żądania zwrotu podatku, uiszczanego od nich na zasadzie art. 72 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 26 marca 1927 o monopolu spirytusowym poz. 289 Dz. Ust. (10 października 1937 r. L. Rej. 4944/33).

2. *Należytości i opłaty stemplowe.*

36. Przepis § 21 ust. 1 p. 6 a l. 2 rozp. min. z 29 grudnia 1915 austr. Dz. u. p. Nr 397 nie ma zastosowania do wyroków zapadłych przeciw masie spadkowej jako takiej, gdy spadkobiercy ani legatariusze w danym postępowaniu sądowym w ogóle udziału nie brali, a masa była zastąpiona przez kuratora. (22 kwietnia 1936 r. L. Rej. 9047/33).

37. Przepisy art. 7 ustawy z dnia 14 marca 1935 poz. 141 Dz. Ust. o niepobieraniu kar za zwłokę wzgl. odsetek za odroczenie mają zastosowanie do rat podatku spadkowego, płatnych przed 1 kwietnia 1933 i do rat tegoż podatku, płatnych po tym dniu, o ile tylko uiszczenie należności z tytułu jednych i drugich rat nastąpiło po 1 kwietnia 1933 — w wyniku zastosowania ulgi z art. 5 ustawy. (26 czerwca 1936 r. L. Rej. 6507/34).

38. Prenotacja prawa zastawu z tytułu odpowiedzialności za Podatek spadkowy w myśl § 72 ustawy z 9 lutego 1850 austr. Dz. Ust. Nr 50 w stanie biernym nieruchomości spadkowej nie wyklucza zarzutu przedawnienia prawa ściągania wymierzonego podatku na zasadzie § 5 ustawy z 18 marca 1878 Dz. Ust. Nr 31, jeśli przed tą prenotacją upłynął już 6-letni termin przedawnienia. (25 czerwca 1936 r. L. Rej. 4482/33).

39. Za nabycie majątku w rozumieniu p. 6 § 1 austr. ces. rozp. z 15 września 1915 r. Dz. Ust. P. Nr 278 w brzmieniu art. 3 (1) ustawy z 14 marca 1933 poz. 141 Dz. Ust. należy uważać również wypłatę na skutek śmierci sumy ubezpieczenia z polisy, zawartej na dożycie i na wypadek śmierci, a cedowanej przez ubezpieczonego odpłatnie osobie trzeciej. (25 czerwca 1936 r. L. Rej. 5216/34).

40. Kupno całego przedsiębiorstwa nie podpada pod przepis art. 67 p. 1 u. o. s. także i wówczas, gdy ono ma ten sam przedmiot, co przedsiębiorstwo nabywcy. (25 czerwca 1936 r. L. Rej. 8715/34).

41. a) Dyskwalifikacja umowy, jako darowizny, a zakwalifikowanie jej jako umowy odpłatnej — nie może nastąpić na zasadzie samego tylko obliczenia wartości przejętych przez obdarowaną stronę ciężarów opartego na przepisach ustawy o podatku spadkowym.

b) Istnienie w umowie, mającej być według woli stron przysporzeniem bezpłatnym, ciężarów lub zleceń, zwłaszcza takich, które zazwyczaj są połączone przy przejściu majątku drogą nabycia na wypadek śmierci i przechodzą przy sukcesji uniwersalnej na sukcesora — nie wyklucza zastosowania do danej umowy przepisów ustawy niemieckiej z r. 1906 nawet w wypadku, gdy ciężary te, obli-

czone wedle przepisów tej ustawy, przewyższając określoną przez strony wartość przedmiotu darowizny. (4 września 1936 r. L. Rej. 2860/33).

3. Podatek dochodowy.

42. Nadwyżka otrzymanej przez spółkę z ogr. odp. prowizji komisowej ponad koszty handlowe, zwrócona — zgodnie z umową komisową — po zamknięciu bilansu wspólnikom jako komitentom, stanowi podlegający opodatkowaniu zysk spółki. (26 czerwca 1936 roku L. Rej. 10 679/32).

43. Obowiązek obliczenia i uiszczenia różnicy w podatku dochodowym (art. ustawy z 7 listopada 1931 poz. 771 Dz. Ust.) nie zależy od tego, by płatnik otrzymywał jeszcze nadal wynagrodzenie od różnych służbodawców. (23 czerwca 1936 r. L. Rej. 2862/35).

44. Kwalifikacja przedmiotu jako zbytkowego (§ 15 ustęp ostatni rozp. wykon. poz. 298/21 Dz. Ust.) nie może być uzależniona od wyników jednego okresu gospodarczego w oderwaniu od istoty i przeznaczenia tego przedmiotu w całości gospodarki płatnika. (1 kwietnia 1936 r. L. Rej. 8792/33).

45. Koszty przeprowadzki w związku z objęciem nowej posady nie stanowią kosztów służbowych, zwolnionych od opodatkowania w myśl § 40 rozp. wykon. (poz. 298/21 Dz. Ust.) do ustawy o podatku dochodowym. (2 października 1936 r. L. Rej. 9178/33).

46. Kumulacji na zasadzie art. 3 ustawy z 7 listopada 1931 poz. 771 Dz. Ust. (art. 45 p. a) ustawy o państwowym podatku dochodowym w brzmieniu poz. 6/36 Dz. Ust.) podlegają także wynagrodzenia, wypłacane na obszarze obcego państwa (art. 3 ustęp ostatni ustawy o państwowym podatku dochodowym). (2 października 1936 r. L. Rej. 1848/34).

4. Podatek przemysłowy.

47. Za sprzedaż hurtową w rozumieniu art. 7 ust. przedostatni ustawy o podatku przemysłowym poz. 110/32 Dz. Ust. nie uważa się sprzedaży benzyny przedsiębiorstwom autobusowym. (15 czerwca 1936 r. L. Rej. 1218/34).

48. Kancelaria adwokacka, prowadzona przez kilku adwokatów na wspólny rachunek, stanowi jako samodzielne wolne zajęcie zawodowe jeden łączny przedmiot podatku przemysłowego w myśl art. 1 lit. b i art. 9 ustawy o państwowym podatku przemysłowym Dz. Ust. poz. 110 z 1932 r. (5 maja 1936 r. L. Rej. 1353/34).

49. Hurtowa sprzedaż na obszar W. M. Gdańska w ilościach mniejszych aniżeli wagonowych nie korzysta z ulgowej stawki

z art. 7 ust. 1 A p. 1 lit. a) ustawy o podatku przemysłowym poz. 110/32 r. Dz. Ust. (10 września 1936 r. L. Rej. 8270/34).

50. Prawa żądania opodatkowania w formie ryczałtu na podstawie rozporządzenia Ministra Skarbu z 4 lutego 1932 Dz. Ust. poz. 86 nie pozbawia zajęcia rzemieślniczego okoliczność, że zajęcie to, prowadzone przez właściciela, 1. zatrudnia więcej niż jednego członka rodziny właściciela, lub 2. zatrudnia jednego pracownika najemnego (robotnika) oraz jednego lub dwóch członków rodziny właściciela. (1 kwietnia 1936 r. L. Rej. 1764/34).

51. Prawo do ulgi podatkowej, przewidzianej w art. 95 ust. 1 p. 1 lit. b ustawy z 15 lipca 1925 r. o podatku przemysłowym (poz. 110/32 Dz. Ust.) nie jest uzależnione od wymogu prowadzenia przez spółdzielnię prawidłowych ksiąg handlowych. (3 września 1936 r. L. Rej. 2271/34).

52. Przepis art. 90 ustawy o państwowym podatku przemysłowym poz. 110/32 Dz. Ust. stosowany być winien także w sprawach, w których chodzi o wymiar podatku zryczałtowanego. (8 września 1936 r. L. Rej. 10 408/34).

53. Obrotem podatkowym w rozumieniu art. 5 p. 2 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, Dz. Ust. poz. 110/1932 r. są także odsetki przez przedsiębiorstwo bankowe w czasie likwidacji pobrane a) od reszty ceny kupna za nieruchomości, przez przedsiębiorstwo sprzedane, oraz b) od czasowych lokat pieniężnych na rachunkach bieżących w innych bankach. (28 września 1936 r. L. Rej. 8602/34).

54. Łaźnia rytualna, dostępna za opłatą nie tylko członkom żydowskiej gminy wyznaniowej, ale także innym osobom trzecim jest przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 1 lit. a ustawy o państwowym podatku przemysłowym Dz. Ust. poz. 110 z 1932 r. i część II lit. A p. XV taryfy do tejże ustawy. (2 października 1936 r. L. Rej. 728/36).

55. Utrzymywanie przez obrońcę prywatnego (agenta procesowego) w miejscowości górnośląskiej części województwa śląskiego odrębnego biura i zatrudnianie w nim sił pomocniczych nie uzasadnia obowiązku nabycia świadectwa przemysłowego na przedsiębiorstwo biura próśb i porad prawnych w myśl części II A Nr dz. VI taryfy do ustawy z dnia 15 lipca 1925 o państwowym podatku przemysłowym Dz. Ust. poz. 550. (22 września 1936 r. L. Rej. 11 055/34).

56. Istniejąca przy cukrowni dla jej potrzeb kolejka wąskotorowa, którą dokonywany jest również przewóz za wynagrodzeniem buraków, należących do plantatorów, jest przedsiębiorstwem komunikacyjnym w rozumieniu części II lit. B taryfy, stanowiącej

załącznik do art. 23 ustawy z 15 lipca 1925 o podatku przemysłowym (poz. 110/32 Dz. Ust.). (3 września 1936 r. L. Rej. 5681/34).

57. Z zarzutem odwołania, wyjaśniającym powstanie salda kredytowego na rachunku kasy w księgach handlowych kupca jednostkowego, winna się władza rozprawić w orzeczeniu, wydanym na odwołanie. (5 października 1936 r. L. Rej. 6028/34).

5. *Podatki gruntowe i domowe.*

58. Ulgi z ust. 2 § 26 rozporządzenia z 3 XI 1927 r. poz. 913 Dz. Ust. mają zastosowanie wyłącznie w przypadku istnienia programu rozbudowy, brak zaś takiego programu nie uchyla sam przez się obowiązku opłacania państwowego podatku od placów budowlanych na zasadzie powołanego przepisu. (23 września 1936 r. L. Rej. 8714/34).

59. Przyjęcie jawnej złej woli płatnika z § 10 rozporządzenia Ministra Skarbu z 25 listopada 1933 poz. 731 Dz. Ust. winno opierać się na okolicznościach faktycznych, ujawnionych w aktach sprawy. (5 czerwca 1936 r. L. Rej. 4908/34).

6. *Inne podatki i opłaty państwowe.*

60. Dla obowiązku uiszczenia nadzwyczajnej daniny majątkowej w myśl ustawy z 24 marca 1933 poz. 248 Dz. Ust. obojętne jest, czy dana osoba podlegała podatkowi majątkowemu na zasadzie ustawy z 11 sierpnia 1923 poz. 746 Dz. Ust. (5 czerwca 1936 r. L. Rej. 4907/34).

61. Istotną cechą specjalnego rachunku bieżącego (on call) w rozumieniu art. 2 p. 6 ustawy o podatku od kapitałów i rent poz. 517/20 Dz. Ust. jest prawo wierzyciela żądania spłaty udzielonego kredytu na zawołanie. (10 września 1936 r. L. Rej. 10 586/34).

7. *Podatki samorządowe.*

62. W razie zmiany granic gminy w województwie stanisławowskim podpadającej pod przepisy ustawy z dnia 12 sierpnia 1866 r. na zasadzie przepisów art. 10 oraz 102 i 103 ustawy z dnia 23 marca 1933 o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego, poz. 294 Dz. Ust. przewidziane w art. 2 ustawy z dnia 20 marca 1931 r. o swoistym podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich, poz. 172 Dz. Ust., granice dla określenia sumy tego podatku odnoszą się do zmienionego obszaru gminnego, a nie do poszczególnych samodzielnych jednostek administracyjnych przed dokonaniem zmiany. (22 września 1936 r. L. Rej. 6339/35).

Dr Włodzimierz Orski,
b. prez. Najw. Tryb. Admin.

ORZECZNICTWO NAJWYŻSZEGO SĄDU WOJSKOWEGO

I. Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. Ust. Nr 76)36 poz. 536).

Art. 82, 83, 87, 88. Przez określenie „innych osób”, użyte w art. 82 § 1 u. s .w., rozumieć należy także „żołnierzy”, którzy nie są podporządkowani służbowo dowódcy danego okręgu korpusu (dowódcy dywizji piechoty) i nie mają przynależności służbowej do jednostki załogującej na obszarze danego okręgu korpusu (dywizji piechoty), a na tym obszarze popełnili przestępstwo lub zostali ujęci. W stosunku do tych żołnierzy staje się zwierzchnikiem sądowo-karnym dowódca danego okręgu korpusu (dywizji piechoty) ze względu na miejsce popełnienia przez nich przestępstwa lub ich ujęcia i ta jego właściwość ustaje w myśl art. 87 usw. tylko w przypadku, jeżeli zwierzchnik sądowo-karny, któremu sprawca jest podporządkowany służbowo, skorzysta sam z prawa zarządzenia ścigania karnego. Wówczas zwierzchnik sądowo-karny, właściwy ze względu na miejsce popełnienia lub ujęcia sprawcy, ma prawo i obowiązek odstąpienia sprawy w trybie art. 234 kwpk. zwierzchnikowi, któremu sprawca jest służbowo podporządkowany. W przypadku uzasadniającym właściwość kilku takich zwierzchników, właściwych ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa lub ujęcia sprawcy, właściwym jest ten, który najpierw zarządził ściganie (art. 88 usw.). Takie tłumaczenie przepisów art. 82 § 1 i 83 § 1 w związku z art. 87 usw. zasadniczo nie pozbawia dowódcy okręgu korpusu (dowódcy dywizji piechoty) prawa ścigania karnego żołnierzy podporządkowanych im służbowo za przestępstwa popełnione poza obszarem podlegającym ich właściwości lub poza tym obszarem ujętych, a jednocześnie uzasadnia warunkową właściwość tego zwierzchnika sądowo-karnego, na którego obszarze przestępstwo zostało popełnione lub sprawca został ujęty. (6 II 1937 K. N. 11/37).

Art. 96, 109. W myśl art. 96 usw. prawo stawiania wniosków o delegację przysługuje zwierzchnikowi sądowo-karnemu, a (ponieważ wnioski te nie należą do kategorii wniosków wymienionych w art. 109 usw. przeto powinny być stawiane w Najwyższym Sądzie Wojskowym przez zwierzchnika sądowo-karnego względnie winny być sporządzane w imieniu zwierzchnika sądowo-karnego i przez niego podpisywane, a to dla uniknięcia ewentualnego zarzutu postawienia wniosku o delegację przez osobę do tego nieuprawnioną (prokuratora wojskowego względnie oficera sądowego). (6 II 1927 K. N. 11/37).

77. *Kodeks karny (Cz. szczegółowa).*

Art. 93, 97. Wejście przez oskarżonego w porozumienie nawet z jednym członkiem partii komunistycznej wyczerpuje istotę czynu z art. 97 § 1 łącznie z art. 93 § 1 i 2 lek., albowiem zgłaszający swój akces jednemu z przedstawicieli partii tym samym wchodzi pośrednio w porozumienie ze wszystkimi członkami tejże partii i tą drogą do niej przystępuje. (27 XI 1936 R. 360/36).

Art. 132, 256. Art. 132 § 1 kk. nie zawiera analogicznego do zawartego w art. 256 § 2 kk. przepisu, zezwalającego na uwolnienie sprawcy od kary w wypadku retorsji. Przyjęcie przez sąd w odniesieniu do sprawcy, oskarżonego o wyst. z art. 132 kk., stanu zdenierwowania, jako okoliczności znoszącej karygodność, może mieć miejsce tylko w tym wypadku, gdyby zaistniały warunki z art. 17 § 1 kk. (6 XI 1936 R. 346/36).

Art. 187, 262. Przestępstwo fałszu dokumentu jest przestępstwem samoistnym i może wykazywać cechy chęci zysku bez względu na to, czy sprawcy udało się przywłaszczyć sobie kwoty, dla przywłaszczenia których dokument sfalszowano. (21 IV 1936 R. 66/36).

Art. 191, 196. Działanie przestępne, przewidziane w art. 191 kk., obejmuje tak podrobienie dokumentu w celu użycia za autentyczny, jak i użycie takiego podrobionego dokumentu — przeto działanie sprawcy, polegające na przedstawieniu urzędnikowi stanu cywilnego przerobionego dokumentu (art. 191) wraz z autentycznymi, lecz również cudzymi dokumentami (art. 196) — ze względu na zbieg ustaw podpada w myśl art. 36 kk. pod przepis art. 191 kk. i w myśl tego też przepisu ma być wymierzona kara. (21 XII 1936 R. 393/36).

Art. 230. Art. 230 § 1 kk. nie wymaga bezpośredniego związku przyczynowego między działaniem względnie zaniechaniem sprawcy a śmiercią człowieka. Przepis ten nie daje żadnej podstawy do tak ścieśniającego stosowania go; przeciwnie — użyty w art. 230 kk. ogólnikowy zwrot „kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka” obejmuje wszystkie przypadki, w których między działaniem lub zaniechaniem sprawcy a faktem śmierci człowieka istnieje tego rodzaju związek, że działania jego, względnie zaniechania, nie można wyłączyć bez usunięcia śmierci jako skutku. Okoliczność czy będzie zachodził związek bezpośredni, czy też będzie się on przedstawiał jako łańcuch przyczyn i skutków, którego ostatnie ogniwo stanowi wynik śmiertelny — jest obojętna. (22 I 1937 R. 362/36).

Art. 237. 1. Złamanie zęba, który jest składową częścią organizmu, już samo przez się stanowi uszkodzenie ciała w rozumieniu

art. 237 kk. i dla ustalenia tej okoliczności orzeczenie znawców jest zupełnie zbędne. (11 V 1936 R. 121/36).

2. Siniaki lub pręgi, nie rozcinające skóry i nie -powodujące rozstroju zdrowia, nie stanowią uszkodzenia ciała w rozumieniu art. 237 kk., lecz zwykłe uderzenie. (12 VIII 1936 R. 249/36).

Art. 255. Do istoty występku z art. 255 kk., polegającego na zniesławieniu, tj. pomówieniu kogoś o postępowanie, mogące poniżyć go w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania, potrzebnego do piastowania pewnego stanowiska lub zawodu — wymaga ustawa umyślności działania w rozumieniu art. 14 § 1 kk. Sprawca powinien zatem albo chcieć bezpośrednio znieważyć drugą osobę albo też godzić się z ewentualnością znieważenia względnie poniżenia czyjejś czci. (8 VII 1936 R. 141/36).

Art. 256. 1. Wypowiedzenie przez sprawcę do oskarżycielki prywatnej słów „czy pani pójdzie do jasnej cholery!” , chociaż wypowiedziane jedynie w celu uwolnienia się od jej towarzystwa, niemniej same w sobie jako niemiłe dla oskarżycielki prywatnej i niewątpliwie dotyczące jej miłość własną, wyczerpują cechy występku z art. 256 § 1 kk., co oskarżony winien był przewidzieć (art. 13 i 14 § 1 kk.). (12 VIII 1936 R. 249/36).

2. Przepis art. 256 § 2 kk., dając sądowi możność według własnego uznania zwolnienia sprawcy od kary, nie wspomina nic o obowiązku po stronie sądu specjalnego badania ciężaru gatunkowego zniewag wzajemnych. (3 X 1936 R. 315/36).

Art. 257. Chęć zysku polega na tym, że sprawca działa w celu osiągnięcia dla siebie lub innego korzyści majątkowej, zatem dla ustalenia chęci zysku nie wystarcza stwierdzenie, iż w wyniku popełnionego czynu sprawca uzyskał jakąś korzyść materialną, lecz musi się wskazać, że osiągnięcie tej korzyści było właśnie celem czyli pobudką jego działania przestępnego. (25 I 1937 R. 3/37).

Art. 257, 262. Przestępstwa przeciwko mieniu z art. 257 i 262 kk. niewątpliwie należą do tego samego rodzaju przestępstw, albowiem w obu tych wypadkach karane jest przywłaszczenia cudzego mienia. (13 VIII 1936 R. 347/36).

Art. 262. Kwestię praw posiadacza rzeczy ruchomej względem tej rzeczy, która przez właściciela powierzona mu została w pewnym ściśle określonym celu, a zatem kwestię zakresu i sposobu wykonania władztwa nad rzeczą rozpatrywać należy wyłącznie z punktu widzenia indywidualnego stosunku prawnego między jedną i drugą stroną i obustronnie wyrażonego lub domniemanego porozumienia. Istotne zatem znaczenie dla oceny świadomości i woli sprawcy wyst. z art. 262 kk. posiadać będą ustalenia dotyczące obustronnego sto-

sunku prawnego i okoliczności, w jakich sprawca przejawiał swą wolę przy odmówieniu wydania rzeczy, przy jej pozbyciu się itd. Takie bezprawne rozporządzenie cudzym mieniem, które wskazuje na zamiar uczynienia z cudzej rzeczy swej własności i pozbawienia tej własności osoby uprawnionej, odpowiada warunkom karalnego przywłaszczenia. Dla istoty przestępstwa z art. 262 § 2 kk. wystarcza bezprawne przywłaszczenie sobie z wolą i wiedzą cudzego mienia, niezależnie od istnienia materialnej pobudki działania dla zysku lub innej korzyści — decyduje bowiem „animus rem sibi habendi” a nie „lucri faciendi”. (10 XII 1935 R. 295/35).

Art. 264. Przepis art. 264 kk. wymaga przy chęci ze strony sprawcy osiągnięcia korzyści majątkowej, co jest jedną z niezbędnych cech przypisania komuś tego przestępstwa, jedynie wprowadzenia kogoś w błąd, lub wykorzystania błędu, natomiast specjalnie nie wymaga „wyłudzenia czegoś, jak tego wymagają na przykład dyspozycje przepisów art. 193 i 265 kk. Nie ma natomiast podstaw do twierdzenia, że każde świadome popełnienie wyst. z art. 264 kk. należy zaliczyć do przestępstw z chęci zysku, gdyż działanie dokonane w celu osiągnięcia korzyści majątkowej nie jest identycznym z działaniem z chęci zysku, podobnie jak nie należy utożsamiać działania z chęci zysku z działaniem z niskim pobudek. (26 V 1936 R. 530/35).

Art. 273. Do istoty przestępstwa z art. 273 kk. należy niemożność pokrycia szkody wierzycielowi, stwierdzona przez niewypłacalność oskarżonego, lub ogłoszenie jego upadłości jako dłużnika. Obydwa stany prawne muszą być stwierdzone w odpowiedni sposób zgodnie z normami prawa prywatnego. Chwilowy brak pieniędzy u oskarżonego, jako dłużnika, nie jest sam przez się wystarczającą podstawą do przyjęcia istnienia niewypłacalności, która ma na myśli kk. w art. 273. (2 IV 1935 R. 5/35).

Mjr audytor Eugeniusz Bogdzewicz (Warszawa)

B. INNE SPRAWY SĄDOWE

NOWE PRZEPISY PROCEDURALNE W SĄDOWNICTWIE WOJSKOWYM

W Dzienniku Ustaw R. P. Ur 76 z 1936 r. zostały ogłoszone trzy dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej, zawierające: pierwszy (poz. 536) — Prawo o ustroju sądów wojskowych, drugi (poz. 537) — Kodeks wojskowego postępowania karnego — i trzeci (poz. 358) — Przepisy wprowadzające Prawo o ustroju sądów wojskowych oraz Kodeks wojskowego postępowania karnego.

Nowe wojskowe prawo procesowe weszło w życie z dniem I-go stycznia 1937 r. i -z tejże daty straciła moc obowiązującą dotychczas w sądach wojskowych stosowana austriacka ustawa wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z dnia 5 VII 1912 r., wprowadzona do polskiego sądownictwa wojskowego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 59 poz. 368). Tym samym sądownictwo wojskowe w ślad za rodzimym prawem materialnym, jakim jest kodeks karny wojskowy z 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 91 poz. 765), z dniem 1 stycznia 1937 r. otrzymało również polskie prawo procesowe.

W drukowanym w „Ruchu” przeglądzie orzecznictwa będą oczywiście umieszczane tezy Najwyższego Sądu Wojskowego, dotyczące nowego wojskowego prawa procesowego. Umieszczając już w tym zeszycie tezy, odnoszące się do bardzo ważnego w sądownictwie wojskowym zagadnienia procesowego, a mianowicie właściwości zwierzchnika sądowo-karnego, należy zaznaczyć, że brak na razie też do Kodeksu wojskowego postępowania karnego tłumaczy się tym, że Najwyższy Sąd Wojskowy nie miał jeszcze sposobności do interpretacji przepisów tego Kodeksu, gdyż w myśl art. 8 Przepisów wprowadzających usw. i kwpk. sprawy, w których przed dniem wejścia w życie nowego kodeksu zapadł wyrok w sądzie I instancji lub rozpoczęto rozprawę w sądzie I instancji, toczą się do końca według dotychczasowych przepisów — zatem środki odwoławcze, wniesione od wyroków wojskowych sądów okręgowych, rapadłych przed dniem 1 stycznia 1937 r., są w Najwyższym Sądzie Wojskowym rozpatrywane są jeszcze wedle starej procedury.

Mjr Eugeniusz Bogdzewicz (Warszawa)